

Johanna Holmstén

NÄYTELMÄPROJEKTI KIEMURAINEN VERHO

Sosiaalialan koulutusohjelma

2012

NÄYTELMÄPROJEKTI KIEMURAINEN VERHO

Holmstén, Johanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
joulukuu 2012
Ohjaaja: Sirén, Anja
Sivumäärä: 34
Liitteitä: 4

Asiasanat: nuoret, alkoholi, päihdevalistus, teatteri

Opinnäytetyönäni tein yhdessä terveydenhoitajaopiskelijan kanssa ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyvän näytelmän Eurajoen yhteiskoululle ja lukiolle. Meidän lisäksi rooleissa esiintyi Eurajoen lukion oppilaita. Näytelmä on ehdotelma koulun uudeksi päihdevalistusmalliksi. Työ esitettiin yhteiskoulun oppilaille ja sen lisäksi tein nuorille kyselyn heidän omista alkoholiin liittyvistä asenteistaan.

Projektin teimme omasta mielenkiinnostamme ja halustamme tehdä jotakin toiminnallista. Koulun puolelta ilmeni myös tarve työlle. Päihdevalistus on aina ajankohtainen aihe, ja halusimme haastaa omasta mielestämme tehottoman valistusmetodin omalla tavallamme, eli teatterin keinoin.

Teoriaosassa käsitellään viimeaikaisia tietoja nuorten alkoholinkäytöstä ja merkityksiä, joita nuoret alkoholin käyttöön liittävät, ehkäisevää päihdetyötä ja hyvän päihdevalistuksen tunnusmerkkejä sekä opetuksellista teatteria.

Näytelmän aihe pohjautui Valintojen putki- projektiin joka on toteutettu Helsingissä vuonna 2001. Oma kiinnostukseni teatteria kohtaan ja vanhat kokemukseni tukivat tätä ideaa. Lukiolaisista saimme näyttelijöitä, jotka koulutimme näyttelemään.

Nuoret antoivat erinomaista palautetta, heistä näytelmä oli hyvä ja mielenkiintoinen seurata. Nuorten vastauksista selvisi, että näytelmämuotoinen valistusmetodi on erittäin tervetullut ja mielenkiintoinen tapa esittää asioita ja herättää ajatuksia. Myös opettajat ja rehtorit tukivat tätä mallia ja antoivat hyvää palautetta. Hiukan aineksia lisäämällä koulu saisi näytelmästä hyvän osan koulun päihdevalistusohjelmaa.

Projektin yhteydessä kartoitimme myös 7.-8.- luokkalaisten asenteita päihteiden käyttöä kohtaan, jotka olivat yllättävänkin kielteiset. Nuoret ovat selvästi jo aikaisemmin joutuneet ajattelemaan asioita ja osalla oli jo kokemuksiakin alkoholista. He korostavat omaa vapaata tahtoaan päihdeasioissa.

DRAMAPROJECT KIEMURAINEN VERHO

Holmstén, Johanna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social services

December 2012

Supervisor: Sirén, Anja

Number of pages: 34

Appendices: 4

Keywords: youth, alcohol, substance abuse prevention, drama

The purpose of this thesis was to make a dramaproject of substance abuse prevention. I made the project together with a nurse student. Project was made for the Eurajoki coeducational school and the high school. The play was shown to the students of the coeducational school and the roles were played by a few students of the high school. The play is a suggestion for the new method of substance abuse prevention in the school.

In addition I created a questionnaire for the students about their attitudes of using alcohol.

The idea to make this project was coming from our own interest to create something functional. The principal and the social workers of the school of Eurajoki also expressed their need for this thesis. The substance abuse prevention is always very valid topic. We found the education of substance abuse inefficient in schools and wanted to challenge the ordinary method with our own, alternative practise, drama theater.

The subject of the play, was coming from Valintojen putki- project, which has been made in Helsinki at 2001. My own interest of theater and my old experiments supported the idea. From high school we got some actors, who we taught to act.

The theory part consists of pedagogic drama, substance abuse prevention and habits of using alcohol among the youth.

The answers to the questionnaire pointed out that the way of dramatic art is very welcome and interesting way to present different subjects and to raise thoughts. Also the teachers and the principals of the school supported this method and gave us very good feedback. By adding a little bit of components this play would become a remarkable part of the substance abuse prevention programme of the school.

Including the project, we wanted to know also 7-8 grades attitudes of using substance, which was surprisingly negative. Youth has clearly been early in situations, where they have to think things and some already has experiment of alcohol. They want us to remember, that they have their own free will in things like using alcohol.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	NUORET JA ALKOHOLI.....	7
2.1	Juomisen merkitys nuorille	9
3	EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	12
3.1	Paihdevalistus	13
4	DRAAMA	16
4.1	Pedagoginen draama	17
5	PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN.....	19
5.1	Projektin tausta.....	19
5.2	Projektin tarkoitus ja tavoitteet	20
5.3	Projektin eteneminen	21
5.4	Nuorten suhtautumien alkoholiin.....	25
5.5	Nuorten suhtautuminen näytelmään	29
5.6	Loppupohdinta	31
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönäni teen ehkäisevän päihdevalistusnäytelmän. Projektin teen Eurajoen yhteiskoululle yhdessä terveydenhoitajaopiskelijan kanssa, joten osa työstä meillä ovat samantapaiset. Näytelmäprojekti pohjautuu Valintojen putki- projektiin. Halusin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön liittyen vahvasti teatterin maailmaan, sillä se on ollut jo pitkään harrastukseni ja mielenkiinnonkohteeni. Aiheen valintaa helpotti myös se, että viime vuosien aikana huoli alaikäisten alkoholinkäytöstä on kasvanut Eurajoella vanhempien ja opettajien keskuudessa. Päihdevalistukseen panostaminen on tärkeää ja siksi halusimme tehdä työn jolle on käyttöä myös tulevaisuudessa. Taivoitteenamme oli herätellä ajatuksia alkoholinkäytöstä ja nimenomaan alaikäisten nuorten kohdalla.

Käsikirjoitimme, ohjasimme ja osaksi myös näyttelimme itse lyhyen näytelmän, jonka kohtauksien väleissä kysyimme kyselylomakkeella nuorilta kysymyksiä liittyen heidän omiin asenteisiinsa ja ajatuksiinsa alkoholinkäytöstä. Tämä työ kertoo itse näytelmäprojektista, sen tekemisestä ja tuloksista. Työ vastaa kysymykseen, voisiko tällaista uudenlaista ajatusta käyttää päihdevalistuksena.

Toisessa luvussa käsitellään alkoholia ja alkoholin käytön taustaa sekä nuorten alkoholinkäyttöä. Muutokset nuorten alkoholinkäytössä on nähtävissä tässä luvussa. Tämä luku pureutuu nuorten maailmaan ja heidän kulttuuriinsa sekä vastaa kysymykseen; mikä merkitys alkoholilla on nuorisolle.

Kolmas luku sisältää tietoa ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä, joka on näytelmänkin taustana. Siinä kerrotaan valistuksen eri muodoista ja päihdevalistuksen nykytilasta sekä nuorten valistuskokemuksista ja mielipiteistä. Neljännessä luvussa kerrotaan draamasta. Siinä avataan draaman käsitettä ja syvennytään siihen, millaista on teatteri kun siinä käsitellään oikeita ja vaikeitakin asioita. Luvussa avataan myös pedagogisen draaman käsite ja se, miten me tässä työssämme tarvitsemme sitä.

Viides luku kertoo projektista, miten sen teimme, minkälainen prosessi se oli ja mikä oli lopputulos. Se kuvaa näytelmää, millainen siitä tuli ja mitä palautetta siitä saim-

me. Lopuksi avaan vielä kyselylomakkeiden tulokset sekä pohdin projektin onnistumista, vastauksia sekä tulevaisuudennäkymiä projektin kannalta.

2 NUORET JA ALKOHOLI

Jo kivikaudelta saakka ihmiset ovat käyttäneet päihteitä. Alkoholi on etenkin länsimaissa tärkein päihdeaine, jonka tärkein asema on ollut etenkin juhlatilanteissa sekä sosiaalisissa tilanteissa aikaisemmin, nyttemmin sen käyttö on arkipäiväistynyt (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 31).

Alkoholin kulutuksessa Euroopan maat ovat kärjessä. Suomessa ja Tanskassa kulutetaan eniten alkoholia muihin Pohjoismaihin verrattuna ja väkevien juomien kulutuksessa Suomi on kärkisijalla. Suomen kulutus on Euroopassa aivan ainutlaatuinen. (Orjasniemi 2007, 73-74.) Vuoden 2011 päihdetilastollisen vuosikirjan mukaan vuonna 2010 alkoholin kokonaiskulutus väheni noin kahdella prosentilla edellisestä vuodesta. Tiivis päihdeohjelma, joka on aloitettu jo useita vuosia sitten, on käynnissä edelleen ja sen tarkoituksena on ennaltaehkäistä päihdehaittoja, kouluttaa ihmisiä ja tukea rakenteita. Vuoden 2011 päihdetilastollisen vuosikirjan mukaan suurin osa suomalaisista on tyytyväisiä nykyiseen alkoholipolitiikkaan, ikärajiin ja muihin rajoituksiin, osa haluaisi jopa tiukentaa niitä ja vain pieni murto-osa lieventää niitä. Myös Luhtasen ym. tiedote (2012) vahvistaa vuosikirjan toteamuksen suomalaisten tiukoista alkoholiasenteista. Tiedotteen mukaan tutkimus alkoholiasenteista on tehty joka toinen vuosi jo vuodesta 2006 ja vasta nyt on asenteet menossa hieman sallivampaan suuntaan. Alkoholin aiheuttamat haitat ovat olleet jo monen vuoden ajan korkealla, joten siihen suomalaiset ovat jo hieman turtuneet. Alkoholin käyttö on niin yleistä, että jopa 90% suomen aikuisväestöstä käyttää sitä (Päihdetilastollinen vuosikirja 2011).

2.1 Nuorten alkoholin käyttö

Vuoden 2009 kouluterveyskyselyn mukaan 14–18 vuotiaista tytöistä ja pojista käytti alkoholia lähes puolet. Sen mukaan myös humalahakuisesti juovien osuudet olivat ”kolmekymmentävuotisen tutkimusjakson korkeimmat” (Päihdetilastollinen vuosikirja 2011). Huolestuttavalta näytti myös, että viime vuosien aikana myönteinen kehitys on pysähtynyt. 2000-luvulta lähtien humalahakuisen juomisen määrä nuorilla väheni, kun nyt vuodesta 2009 kehitys on kääntynyt ja nyt ilmiötä on jopa enemmän.

Nuorten juominen ja etenkin humalahakuinen juominen eli ”skandinaavinen” juominen on lisääntynyt. Suomalaisten ainutlaatuinen juomistapa juontaa juurensa talonpoikiin ja heidän elämänmuotoonsa. Jo silloin oli yleistä humalahakuinen juominen, jota kuitenkin tapahtui harvoin. Suomen laki puoltaa nuorten päihteettömyyttä ja sen mukaan alkoholin myynti ja välittäminen alle 18-vuotiaille on kielletty. He eivät saa pitää alkoholia hallussaan eivätkä myydä sitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut.)

Suomalaisten ainutlaatuisesta juomistavasta suomalaiset ovat erittäin ylpeitä, se tekee Suomen erityiseksi muihin maihin nähden. Alkoholi on yleisesti hyväksytty aine aikuisten keskuudessa, sillä voi helposti saada jopa arvostusta ryhmässä (Weckroth 2001). Raittius on Suomessa melkein jopa paheksuttavaa. Vain raskaana olevat äidit, autoilijat, juuri raitistuneet alkoholistit, lapset tai sairaat saavat olla ilman alkoholia luvallisesti ja heidän alkoholinkäyttöään paheksutaan rajusti. Jos ilman tämänkaltaista hyvää syytä kieltäytyy juomisesta, on sosiaalinen paine valtava ja juomattomuuttaan pitää jopa hävetä.

Orjasniemi luvussa kertoo vuoden 2007 kouluterveyskyselyn tuloksia. Silloin ”joka neljäs peruskoulun 8- ja 9- luokkalaisista ja joka kolmas lukiolaisista joi itsensä reilusti humalaan vähintään kerran kuukaudessa” (Orjasniemi 2007, 81). Vuoden 2011 kouluterveyskyselyn mukaan luvut ovat jopa hieman vähentyneet vuodesta 2007. Kyselyn mukaan peruskoululaisista 57 % tytöistä ja 58 % pojista ei juo ollenkaan, 26 % pojista 28 % tytöistä juo itsensä humalaan paljon harvemmin kuin 1-2 kertaa kuukaudessa. Myös lukiolaisissa oli 38 % vastannut, ettei käytä ollenkaan alkoholia ja 38 % käyttää vain harvoin. Myös saman kyselyn mukaan 78 % alkoholia käyttävistä alaikäisistä nuorista saa alkoholijuomia vanhemmilta kavereilta. Kyselyn mukaan noin puolella nuorista olisi aika negatiivinen suhtautuminen alkoholiin ja humalahakuiseen juomiseen. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2011.)

Nuorten ja vanhempien käsitykset nuorten alkoholin käytöstä eroavat melko huomattavasti. Useimmat vanhemmista ajattelevat nuorten alkoholin käytön paljon vähemmäksi kuin nuoret oikeasti käyttävät. Käsitykset nuorten alkoholin käytöstä eroa-

vat nuorten ja vanhempien välillä melko paljon, kuten niin, että vanhemmat suurentelevat yleistäen, että kaikki nuoret juovat liikaa. Nuoret itse näkevät asiat sisäpiiristä käsin ja ovat sitä mieltä, että eroavaisuuksia nuorten välillä on paljon. Jotkut juovat liikaa, mutta on myös niitä jotka eivät käytä ollenkaan tai käyttävät kohtuullisesti. Eroja on vaikeaa nähdä, sillä ne liikaa käyttävät ovat esillä eniten ja aiheuttavat harmia, heidän ansiostaan kaikki nuoret automaattisesti leimataan alkoholinkäyttäjiksi, vaikkei osa heistä aineeseen koskisikaan. (Sirola 2004, 79.)

Vanhempien vaikutus on vahva. Jos kotona käytetään alkoholia runsaasti nuoren läheisyydessä, saattaa nuorikin vanhemman esimerkistä alkaa käyttämään helpommin alkoholia. Myös jos vanhemmista yleensä toinen käyttää alkoholia runsaasti, se voi aiheuttaa nuorelle rajun negatiivisen reaktion vastaan kaikkia alkoholiin liittyviä asioita eikä näin ollen halua itsekään käyttää. Usein myös täysin raittiiden perheiden lapset viettävät aikaa enemmän vanhempiensa kanssa ja tästä seurauksena eivät itsekään käytä alkoholia, jos he omaksuvat positiivisesti perheen ideologian. Joskus he kuitenkin haluavat kapinoida jos perheen asenne on tiukka. Silloin raittiinkin perheen nuori saattaa ajautua alkoholin käyttöön. Kuitenkin niin kauan kuin aikuiset käyttävät alkoholia humaltuakseen, tekevät nuoret samoin. (Orjasniemi 2007, 84.)

2.2 Juomisen merkitys nuorille

Ihmiset käyttävät päihdeaineita koska ne vaikuttavat keskushermostoon. He haluavat päihteen kautta saavuttaa erilaisia tunnetiloja, sillä kyseiset aineet ovat usein lamauttavia, kiihdyttäviä ja aiheuttavat aistiharhoja (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 67).

Houkutusena juomaan on mm. kokeilemisen halu, halu olla muiden silmissä rohkea ja cool, myös kielletty houkuttelee. Ulkopuoliseksi jääminen on nuorelle myös pelottava asia, ryhmän paine on suuri. Juominen ja aikuisille tarkoitettu alkoholi on ikään kuin aikuisen elämän kokeilemistä, se on symboli omasta aikuistumisesta, joka on kuitenkin vielä niin kaukana. (Jaatinen 2000 42-43.) Alkoholi on vahva aine, jonka sietokyky on nuorilla vaihtelevan erilainen. Nuorten keho ei yleensä kestä alkoholia niin kuin aikuisten keho kestää, joten mitä enemmän alkoholia nuori kestää, sitä enemmän arvostusta hän ryhmältään saa.

Kavereilla on suuri vaikutus nuorten alkoholin käyttöön, sillä Sirolan mukaan viidennes ei useinkaan pysty kieltäytymään alkoholista, jos kaveri sitä tarjoaa. Kuitenkin monet pystyvät kieltäytymään ja kertomaan oikean syyn ja pystyvät pyytämään jotain alkoholitonta (Sirola 2004, 87). Nuorten alkoholikulttuurissa tärkeimpänä sanana nousee perjantai. Perjantai ja sen mukanaan tuomat mahdolliset juhlat ovat tärkeä asia nuorille, tärkein rooli on hauskanpidossa. Iso merkitys on myös sillä, etteivät vanhemmat osallistu juhliin. Juhlien ohella olennaisena osana on alkoholi jota ilman ei voi pitää hauskaa. (Jaatinen 2000, 31.) Tärkeimpänä puolustavana asiana alkoholissa näyttää olevan sen tuoma hyvä olo ja hauskuus.

Eräässä Jaatisen 7.-luokkalaisille nuorille järjestämässä keskustelussa tulee ilmi viattomuus. He puhuvat alkoholista, mutta he ajattelevat olevansa itse vastuun ulkopuolella alkoholissa. Alaikäiset mieltävät alkoholin vahvasti aikuisten asiaksi ja puhuvatkin alkoholiin liittyvistä asioista ulkopuolisen näkökulmasta. Heidän ajatuksensa perustuvat heidän kuulemiinsa opetuksiin eikä heidän omiin kokemuksiinsa. (Jaatinen 2000, 28.) Tämä kertoo jo siitä, että heillä on runsaasti tietoa alkoholista ja sen vaikutuksista, jota on tullut ehkä koulusta, kotoa ja kavereilta vaikeivätkin itse olekaan kokeilleet.

Nuoret puhuvat Jaatisen järjestämässä keskusteluissa alkoholin vaarallisista vaikutuksista. Keskustelun aikana tulee puhetta nuoresta, joka ei löydä humalassa kotiin ja menehtyi lumihankeen. (Jaatinen 2000, 32.) Nuoret siis tietävät alkoholin vaarallisista vaikutuksista. Usein alkoholin käytön takana nuorilla on kavereiden käyttö tai omien vanhempien käyttö. Ajattelumallit lähtevät suurimmaksi osaksi kotoa käsin ja jos siellä joku juo, kynnyks nuoren juomiseen on paljon pienempi. Nuoren kasvatus lähtee kotoa käsin ja aina valistuksen lähtökohta ei ole vain nuorissa. Joidenkin ihmisten mielestä tärkeintä on vaikuttaa vanhempiin, jotka kasvattavat nuoret ja jotka eniten vaikuttavat nuorten päätöksiin ja elämään.

Jos vanhemmat ovat huolissaan oman nuoren käyttäytymisestä tai alkoholinkäytöstä, heidän kannattaa kiinnittää huomiota nuoren vapaa-aikaan sekä kouluun. Hälyttäviä merkkejä nuoren alkoholin ongelmakäytöstä on koulumenestyksen yhtäkkinen huononeminen, huono käytös koulussa ja vapaa-aikana ja jatkuva kielteinen asenne asioihin. Tämä voi tietysti liittyä myös perus teini-iän aiheuttamaan kapinointiin ja uh-

maisuuuteen, johon silti pitää puuttua. Päihdetyössä on ongelmana nuoren hyvät kokemukset alkoholista. Nuori ei ajattele alkoholista koituvan mitään pahaa, joten hän ei näe myöskään mitään aihetta puuttua sen käyttöön mitenkään. Silti siihen tulee puuttua ja yrittää näyttää nuorelle myös huonot puolet jotenkin.

Yleensä nuorten juomisessa keskitytään vain siihen näkyvään osaan, eli humalahaikuiseen juomiseen, mutta ei pohdita sitä, miksi nuoret juovat ja mitä se juomiskulttuuri pitää sisällään. Nuorten juomisessa korostuu sosiaalisuus ja yhteisöllisyys, otetaan yhtä paljon kuin kaveritkin koska silloin se on hausempaa. Alkoholin juominen tasavertaistaa ryhmän ihmiset, he ovat yhdessä ja tiiviisti samassa tilanteessa. Jos joukossa joku on alkoholiton, hän joutuu väistämättä porukan ulkopuolelle. Pääasia juomisessa on sen yksilölle tuoma fiilis, joka vaikuttaa ryhmäänkin mutta pääasiassa on se yksilö ja hänen kokemuksensa. (Vrt. Jaatinen 2000, Sirola 2004.)

Nuoret eivät ole niinkään riippuvaisia itse alkoholiin, vaan enemmänkin niihin tilanteisiin missä käytetään alkoholia. Sosiaalinen paine on siis suuri. Alkoholi antaa rohkeutta näyttää kavereille jotain, mitä oikeasti ei itse välttämättä ole. Kaverit ovat tässä avainasemassa. Kylmäsen mukaan ”alkoholin käyttö on usein merkittävä tekijä nuorten onnettomuuksissa sekä erilaisissa väkivaltarikoksissa ja järjestyshäiriöissä.” (Kylmänen 2005, 23.)

Kylmänen lajittelee kirjassaan nuorten alkoholinkäytön mallit kuuteen erilaiseen osaan: ensimmäisenä on raittius, jossa nuori ei käytä ollenkaan. Seuraavana on kokeilukäyttö, joka usein alkaa yläasteen tienoilla, johon liittyy alkoholin lisäksi tupakka. Kokeilukäytöstä käyttö usein siirtyy satunnaiseen käyttöön joka varmaan eniten on sidoksissa kavereihin ja heidän käyttöönsä. Joskus kuitenkin käy niin, että käytöstä tulee huolestuttavaa jo varhaisessa vaiheessa ja haitallisia asioita nuoren käytöksessä on alkanut nousta esille. Tästä vaiheesta on helppo ajautua viimeisiin osiin eli haitalliseen käyttöön ja lopuksi päihderiippuvuuteen. (Kylmänen 2005, 23.) Kuitenkin kehitys on yksilöllistä, joillakin se jää kokeilukäyttöön, toisilla se jää satunnaiseen käyttöön, joillain se taas kehittyy hitaasti monen vuoden kuluessa vakiintuneeseen ongelmakäyttöön, osalla se tulee nopeasti. Yksilöt ovat jokainen erilaisia, sitä ei saa unohtaa missään vaiheessa päihdevalistuksessa ja ennaltaehkäisevässä päihdetyössä.

3 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Päihteet vaikuttavat nuoriin monin tavoin ja niiden vaikutukset ovat nuoren kasvu- ja kehitykselle paljon vahingollisempia kuin aikuisille. Ne esimerkiksi vaikuttavat nuoren elimistöön sekä sosiaalisiin suhteisiin haitallisesti. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut.) Nuorten omien päihdevalistuskokemusten mukaan valistuksen ilmapiiri on ollut aina jyrkän kieltävä ja negatiivinen, myös yleensä luento-omainen. Nuorten mielestä alkoholin totaalikieltäminen ja kauhukuvien maalailminen jopa yllyttää nuoria maistamaan alkoholia. (Jaatinen 2000, 92-93.)

Yläasteikässä nuori on kriittisessä iässä kohti aikuisuutta. Aikuisuuteen kuuluu päätösten teko ja omat valinnat, joten jos häntä jyrkästi kielletään tekemästä jotain, hän taakulla tekee sen. Sama pätee alkoholiin. (Jaatinen 2000, 92-93.) Nuoret tuovat esille omien vanhempiensa ja sisarustensa esimerkin tärkeyden, vaikka kuitenkin he korostavat myös sitä, että osaavat tehdä myös omia valintojaan. Toisinaan nuoret pitävät vanhempiaan vanhanaikaisina eikä ylisuojeleminen tai totaalikieltäminen ole aina se oikea ratkaisu nuorten alkoholin käytön lopettamiselle tai liikakäytön ehkäisemiselle. Enemmänkin nuoret toivovat, että heille opetetaan alkoholin turvallista kohtuukäyttöä totaalikiellon sijaan (Sirola 2004, 134).”Monesti, kun puhutaan alkoholinkäytöstä, lapset ja nuoret jäävät alistettuun asemaan. Tällöin heidän omia tarinoitaan ei kuunnella eikä heidän ajatuksiaan ja logiikkaansa arvosteta.” (Jaatinen 2000, 14.) Nuorten kuunteleminen heitä itseään koskevilla asioilla on tärkeää, sillä he ovat oman itsensä ja omien asioidensa asiantuntijoita. Jos heitä kuunneltaisiin, voitaisiin valistamisestakin saada heihin paljon vaikuttavampaa ja näin terveyttä saataisiin edistettyä paremmin.

Kun nuoret astuvat päihdemaailmaan, heille tulee monta vaikeaa kysymystä eteen. Nuoren pitää tehdä valintoja valintojen perään, eikä kaikkea tule ajatelleeksi ennen kuin tosipaikka tulee. Jaatisen mukaan useimmat nuoret eivät puhu vanhempiensa kanssa päihteisiin liittyvistä asioista eivätkä he kuitenkaan pysty käsittelemään juomisen tuomia kysymyksiä ilman aikuisia. Tästä syntyy ristiriita, joita nuoren on mahdoton selvittää. Ristiriidat helposti paisuvat suuriksi ongelmiksi ja näin nuoren

on mahdollista ajautua syviinkin ongelmiin ilman aikuisen tukea. (Jaatinen 2000, 39-40.)

3.1 Päihdevalistus

Ehkäisevä päihdetyö on työtä joka pyrkii ehkäisemään päihteidenkäyttöä tai siirtämään käytön aloitusta myöhemmäksi. Tavoitteeseen pyritään aineiden saatavuutta rajoittamalla, hintoja nostamalla sekä vaikuttamalla nuorten ajatuksiin jo varhaisessa vaiheessa ennen käytön varsinaista alkamista (Soikkeli 2001, 48–71). Ehkäisevän päihdetyön käsikirjan mukaan (1999), ehkäisevään päihdetyöhön panostaminen on tärkeää, sillä vaikeiden päihdeongelmien hoitaminen on vaikeaa. Syvät ongelmat päihteiden kanssa ja niiden hoitaminen vaatii paljon aikaa, vaivaa, kärsivällisyyttä sekä omaa motivaatiota. Tästä syystä ennaltaehkäisevä työ on tärkeää ja tehoa paremmin kuin työ jo syntyneiden ongelmien parissa. Alun perin ennaltaehkäisevä päihdetyö on terveyden edistämistä. ”Alkoholiohjelma on yhteistyötä, jonka tavoitteena on alkoholihaittojen vähentäminen. Se edistää vastuullista päihdepolitiikkaa muun muassa tukemalla päihdepolitiikkaa, aineistoja tuottamalla alkoholihaittojen ehkäisyn tueksi, levittämällä ajatusta puuttumisesta alkoholin myymiseen, välittämiseen ja anniskeluun alaikäisille ja päihtyneille, edistämällä puheeksiottamista, haastamalla pohtimaan alkoholikulttuuria ja – asenteita”. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut](#).)

Päihdevalistuksesta pitäisi tulla eri alojen työntekijöille pitkäaikainen työväline. ”Tavoitteena on myös rakentaa sisällöllinen toimintamalli, joka lisää nuoren elämäntapojen vahvistamista. Ehkäisevää päihdetyötä ovat ennen kaikkea suhteelliset säännölliset arki-rutiinit, mielekäs tekeminen ja sosiaalisten kontaktien sekä terveellisten elämäntapojen vahvistaminen. Lisäksi päihdeohjelman avulla pyritään kiinnittämään toimijoiden huomio nuorten mielenkiintoon päihteiden kokeiluun sekä varsinaiseen päihdekokeiluun tai käyttöön.” (Kylmänen 2005, 35-36.) Päihdeohjelmaa toteutettaessa sitä tulee arvioida säännöllisesti. Päihdeohjelman toteutumista on seurattava ja se on arvioitava säännöllisesti. Kylmänen jakaa kirjassaan kansainväliset ehkäisevän päihdetyön arviointiohjeet kolmeen alueeseen: ”suunnittelun arviointiin, prosessin arviointiin ja tulosten arviointiin” (Kylmänen 2005, s.22). Niihin kuuluu työntekijöiden itsearvi-

ointi, työntekijöiden palaute ohjelmasta, ulkopuolinen palaute, nuorten antama palaute, jonkin ulkopuolisen yhteistyötahon antama palaute sekä ohjelman tulosten tutkiminen. Suurimpana ongelmana päihdeohjelman onnistumiseksi Kylmänen näkee sitoutumattomuuden. Virkailijoiden kova kiire ja ajanpuute ovat yleisimpiä syitä miksi ohjelma ei kannata pitkälle. Myös yhteisten pelisääntöjen puuttuminen ja tiedonkulku vaikeuttavat projekteja. (Kylmänen 2005, 43, 46.)

Kylmänen korostaa varhaisen puuttumisen tärkeyttä. Nykyaikana on yleistä, että ongelmiin ei puututa ennen kuin jotain vakavaa tapahtuu. Tämänkin opinnäytetyön ideana on puuttua asioihin ennen kuin mitään tapahtuu ja herätellä nuoret ajattelemaan, että jotain voi oikeasti tapahtua. (Kylmänen 2005, 14.)

Päihteiden käyttöön alettiin puuttua jo 1700-luvulla, jolloin Englannista ja Saksasta tuli raittiusliike tuontiaatteena Suomeen. 1900-luvun alkupuolella raittiuskasvatus rantautui Suomeen ja sen myötä kieltolaki tuli voimaan vuonna 1919. Kieltolain aikana alkoholista käytettiin paljon ja samalla haitat lisääntyivät, kun salakuljetus sekä laiton myynti yleistyivät. Kieltolaki loppui vuonna 1932 ja alkoholilainsäädäntö uudistui 1970 ja 1980 luvuilla. 1969 olut tuli kaappoihin yleiseen myyntiin Alkon lisäksi, jonka johdosta alkoholin kulutus kasvoi entisestään, sekä alkoholin käyttö arkipäiväistä. Kulutusta säädeltiin aluksi sen hinnan avulla ja kun hintaa laskettiin, 2000-luvulla kulutus on kasvanut entisestään. Saatavuus on myös helpottanut alkoholiuomavalikoimien monipuolistuttua kaupoissa.

Kampanjointia alkoholia vastaan on tehty Suomessa jo 150 vuotta. Ensimmäisiä alkoholiin liittyviä haittoja ilmennettiin sarjakuvien, esimerkiksi Turmiolan Tommi joka ilmestyi suomenkielellä vuonna 1858. Nyt 2000-luvulla Kännissä olet ääliö- sekä Selvin päin kesään -projektit huolehtivat nykyajan päihdekasvatuksesta. Tieto alkoholin haitoista on lisääntynyt vuosien saatossa ja sen käyttöä on yritetty ehkäistä kokonaan tai vähentää monilla eri tavoin eri puolilla maata. Nykyaikana on alettu keskittymään enemmän ennaltaehkäisyyn kuin varsinaiseen alkoholi-ongelmien korjaamiseen. Päihdetyössä parhaana ennaltaehkäisykeinona on hyvinvoinnin turvaaminen ja niiden nuorten tukeminen, jotka ovat vaarassa altistua aineille enemmän. Valistuksen tulisi olla kokonaisvaltaista, osa laajaa päihdestrategiaa. Suomessa on suuri joukko valistustyöntekijöitä: THL tukee kuntien ehkäisevää päihdetyötä ja TEK (tervey-

den edistämisen keskus) kansalaisjärjestöjen tekemää työtä. Huumeekysymyksiin erikoistuneista järjestöistä tunnetuimpia ovat Vanhempainyhdistys Irti Huumeista ry ja Youth against Drugs, myös yleishyödyllisillä järjestöillä, kuten Nuorkauppakamarilla ja Suomen Lions-liitolla on omia kampanjoita. (Soikkeli 2001, 48–71.)

Myös Orjasniemi (2007, 87) on sitä mieltä, että ennaltaehkäisyyn on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Itse ongelmien korjaaminen on paljon haastavampaa ja myös usein tehottomampaa kuin ennaltaehkäisy. Vain pelkästään nuoriin kohdistuva valistus ja vastuuttaminen ei riitä, tietoa pitää jakaa myös nuoren lähipiiriin kuten vanhemmille, kouluille ja harrastuspiireihin. Valistus kohdennetaan yleisimmin nuoriin, ennen kokeilua ja ongelmakäyttöä, ennaltaehkäisevästi. Joskus pelätään myös, että se rohkaisisi kokeiluun. Soikkelin mukaan se voidaan kohdistaa sellaisiin nuoriin ja aikuisiin, joiden mielipiteet vaikuttavat laajalti nuoriin (Soikkeli 2001, 48–71). Myös pitää muistaa, että alkoholin käyttötavat liittyvät vahvasti omaan kulttuuriimme, josta nuoret sen helposti omaksuvat ihan hyväksyttävänä ja normaalina asiana. Näin ollen tietoa pitäisi jakaa myös yhteiskunnallisiin päättäjaverkostoihin, pidempi-aikaisten tulosten saavuttamiseksi.

Kampanjat eivät aina vaikuta varsinaisesti suoraan ihmisten ajatuksiin, vaan keskustelu on pääasiassa. Soikkelin mukaan onnistunut valistus on informatiivinen, sidoksissa nuorten omaan kulttuuriin sekä antaa turvallisen ympäristön keskustella luotettavien aikuisten kanssa päihteisiin koskevista kysymyksistä. Hyväksyntä ja suvaitsevaisuus ovat tärkeitä. Valistajan tulee olla uskottava, uskoa omaan asiaansa. Hänellä voi olla omia kokemuksia aiheesta, esim. entinen alkoholisti tai huumeiden ongelmakäyttäjä, viranomainen joka työskentelee kyseisten ihmisten kanssa tai poliisi. Hän voi olla myös muunlainen asiantuntija, kuten lääkäri jolla on perustietoa ja taustatietoa kaikesta tarpeellisesta. Hän voi olla myös vakaumuksellinen absolutisti joka esimerkillään näyttää elämän ilman päihteitä. Valistaja voi myös haastaa ajattelemaan moraalisia asioita. (Soikkeli 2001, 48–71.)

Valistus ei tuota tulosta salaman nopeasti, vaan ajan kuluessa valistuksen juutuessa se vaikuttaa nuorten asenteisiin ja kulttuuriin. Valistuksen päämääränä ei välttämättä aina ole juuri se alkoholinkäytön kokonaisvaltainen välttäminen, vaan olisi realistisempaa pyrkiä kohtuukäyttöön tai ongelmakäytön välttämiseen.

Keskusteluiden avulla voi löytyä uusia asenteita ja mielipiteitä. Kylmäsen mukaan paras keino saada nuoret ajattelemaan on osallistuttaminen hänet erilaisiin aktiviteetteihin jotka liittyvät alkoholiin sekä keskusteleminen. Myös Soikkelin (2001) mielestä pienryhmissä työskentely ja keskustelu olivat tehokkaampia kuin median mainostus. Motiivina on usein ollut myös vääristelemättömän tiedon jakaminen (www.eoph.fi). Koulu on yleisimmin valistuksen kohderyhmänä ja siihen vaaditaan tiivistä moniammatillista yhteistyötä ja yhteistä tavoitetta: koulun omaan kulttuuriin vaikuttaminen niin, että päihdekysymysten käsittely ja niiden opettaminen tulee luontevaksi ja pysyväksi osaksi koulun omaa toimintaa. (Soikkeli 2001, 48–71.)

4 DRAAMA

Draama on mielikuvitusta. Tapahtumat ovat kuvitteellisia, hahmot ja tilanteet ovat kuvitteellisia. Näitä tilanteita esitetään jokainen omin kehoihin ja ääniin ja saadaan henkilöt ajattelemaan ongelmatilanteita uudelta kantilta. (Keränen, Nissinen, Saarnio & Salminen 2003, 118.) Itse sanana draama tulee vanhasta kreikan kielen sanasta ja tarkoittaa toimintaa. Draamaa on määritelty usein eri tavoin, mutta keskeistä sille on roolit ja niissä esiintyminen. Esitettävissä tilanteissa tulee olla jokin ongelmatilanne joka myöhemmin ratkaistaan. (Ekström, Leppämäki & Vilén 2008, 113.)

Tavoitteiden ja toiminnan mukaan draama voidaan lajitella erilaisiin lajeihin. Yksi draaman lajeista on pedagoginen draama. Lajittelusta huolimatta draaman lajeissa käytetään samoja elementtejä: improvisaatiota, ääniharjoituksia, kehon toimintaa ja itseilmaisua. Usein tavoitteena näytelmässä on antaa sekä katsojille, että esiintyjille jotain. Teatteri ja draama ovat eri asioita, vaikka draamassa käytetäänkin paljon teatterin keinoja. Teatteri on kokonaan kuvitteellista fiktiota, jossa tärkeässä asemassa on katsojien sekä näyttelijöiden vuorovaikutus keskenään.

Tässä näytelmässä haluamme korostaa samaa, minkä Ekström ja kumppanit toivat esille kirjassaan, eli haluamme antaa nuorille näyttelijöillemme onnistumisen tunteita, iloa, toimintaa, ehkä innostuksen kipinän lajiin sekä oppimista. (Ekström, Leppämäki & Vilén 2008, 113, 118.)

4.1 Pedagoginen draama

”Pedagoginen draama syntyi 1910-luvulla progressiivisen opetuksen suuntauksen myötä. Draama sopi hyvin tekemällä oppiminen periaatteisiin” (Penttilä & Salokannel 2003, 3). Pedagogisessa draamassa tulee olla ydinteema, jota käsitellään kuvitteellisen todellisuuden avulla. Toiminta rakennetaan opettajan toimesta teatterilliseen muotoon, jolloin mahdollistetaan pedagogisen, eli opetuksellisen draaman synty. (Helander 2002, 9.)

Lähtökohtana tälle työlle oli nimenomaan kohdeyleisön ajatusten herättäminen ja koskettaminen draaman avulla. Tällaista on pedagoginen draama. Päihdevalistus esitetään aivan uudenvälisessä valossa, jossa kaikilla on mahdollisuus ymmärtää ja olla osana omaa prosessiaan. Helander sanoo kirjassaan, että verrattuna johonkin tavalliseen luentoan, draama on paljon kokemuksellisempi, kiehtovampi ja opettavampi tapa opettaa asioita ja pistää ajattelemaan (Helander 2002, 11).

Heikkinen sanoo, että draamallinen tapa on hyvä keino lähestyä ja käsitellä vaikeita ja arkoja asioita, mitä suoraan kysymällä tai puhumalla ei voisi koskettaa. Draama on tavallaan mielikuvitusten leikkiä, jossa on todellinen pohja ja oikeat aiheet. (Heikkinen 2002, 129-131.)

Draamakasvatuksessa tutustutaan uusiin asioihin ja sen merkityksiä on monia. Erityisesti opitaan teatterista ja itse draamasta, mutta myös omasta itsestään. Draama avaa ovia aivan uudenvälisiin maailmoihin ja auttaa myös arkielämän konfliktien ratkaisussa tarjoten vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja rooleja. Sosiaaliseen todellisuuteen herääminen on yksi draamakasvatuksen ansioista. Esimerkkinä on hyvä käyttää Heikkisen käyttämää koulukiusaamisesimerkkiä: ”draamamaailmassa kiusaaminen voi olla, jos mahdollista, vielä raaempaa kuin todellisuudessa, jolloin draamaprosessi

voi avata huomaamaan kiusaamisen raadollisuuden tai ainakin saada oppilaat tiedostamaan ongelmia ja näkökulmia, joita koulukiusaamiseen liittyy.” (Heikkinen 2002, 129-130.)

Draama antaa mahdollisuuden kokemuksiin ja elämyksiin. Rooli antaa mahdollisuuden kokea erilaisia tunnetiloja ja ymmärtää roolihahmon asemaa, tunteita ja motiiveja. Tämä onkin keskeistä draamassa ja auttaa ymmärtämään asioita arkielämässä muiden näkökulmasta. Tässä käy usein ilmi, että ei ole aina mahdollista erottaa oikeaa ja väärää toisistaan ja yhden ainoan vastauksen löytäminen ei ole aina mahdollista. Turvallinen ilmapiiri mahdollistaa kokeilut ja ratkaisujen hakemisen ilman pelkoa kenenkään vahingoittumisesta. Näin myös päihdevalistus voi toimia helpommin turvallisessa ympäristössä, missä asioista puhutaan avoimesti. (Heikkinen 2002, 131.) Heikkisen mukaan roolihahmot saavat rauhassa tehdä valintansa ja kokeilla mihin ne johtavat ja mitä niistä seuraa, ilman että hän joutuu tosissaan kokemaan ne seuraukset. Tätä voidaan soveltaa myös työn kohderyhmälle. Oppilaat saavat samaistua roolihahmoihin kuvitellussa todellisuudessa ja tehdä valintoja turvatussa ympäristössä ja itsenäisesti, ilman kenenkään tai minkään reaktiota valintoihin. Itsellämme ohjaajina on vastuu turvallisen ympäristön luomisesta ja myös luottamuksesta tehdä ne valinnat. Kukaan ulkopuolinen ei tule niitä näkemään joten siksi nuori saa rauhassa miettiä, mikä itselle on tärkeää.

Pedagoginen draama on nimenomaan opettamista ja oppimista. Siinä ongelmat tuodaan draaman keinoin esille ja käsitellään niitä etäältä katsottuna. Näin on helpompi löytää ratkaisuja ongelmiin, uusia näkökulmia siihen ja se antaa myös mahdollisuuden tarkastella itseään ja omaa persoonaansa, miten käyttäytyy ja toimii erilaisissa ongelmatilanteissa. Oleellista on, että kokemukset ovat oikeita mutta niitä kokevat hahmot ovat kuvitteellisia. Näin syntyy vaikutelma toisesta näkökulmasta.

5 PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN

5.1 Projektin tausta

Elämä on parasta huumetta Ry:n järjestämän chat-gallupin mukaan, nuoret haluavat rehellistä kerrontaa tosiasioista, eivät pelottelua. Nuoret haluavat, että kohtuukäytön hyviä puolia korostetaan eikä niinkään kielletä käyttöä kokonaan. Itse haluan kohdata nuoria heidän omalla tyylillään. Nuorten on tärkeää huomata, että heidän mielipiteillään on merkitystä. Nuori jolla on hyvä ja vahva itseluottamus sekä omanarvontunto, pystyy paremmin puolustamaan itseään porukan paineen alla ja pitämään rajoistaan kiinni. Jokainen nuori on oma persoonansa. Heissä on paljon potentiaalia kun heille annetaan hieman vastuuta. Tästä syystä halusin tehdä osallistavan ja ajatuksia ja mahdollisesti myös keskustelua herättävän työn, jota koulu voi myöhemmin jalostaa valistukseksi ja enemmän keskustelevaksi työksi. Keskustelua pidän erityisen tärkeänä ja haluan lisätä sitä myös koulutyössä. Opinnäytetyöni teen moniammatillisessa ympäristössä terveydenhoitajaopiskelijan kanssa. Hän tuo työhön terveystietämystä, sekä näkökulmaa aikuisten tietoisuudesta, minulta tulee nuorten näkökulma ja valistus itsessään. Moniammatillisuus parhaimmillaan on joustavaa ja rikastuttavaa, tehokasta ja tuo monia erilaisia näkökulmia ja ratkaisuja moniin eri tilanteisiin sekä ongelmiin (Raitakari & Virokannas 2009).

Projekti on Valintojen Putki- nimisestä hankkeesta saatu idea ennaltaehkäisevään päihdevalistukseen. Valintojen putki on Helsingissä vuonna 2001 toteutettu elämyksellinen päihdevalistushanke. Kohteena olivat sen alueen kuudesluokkalaiset jotka kaikki osallistuivat tapahtumaan. Tapahtuma sai paljon positiivista palautetta ja jatkoa sille kaivattiin. Tämän seurauksena muodostettiin moniammatillinen työryhmä, joka kehittää kampanjaa eteenpäin. Sen tavoitteena on ”tarjota työkaluja päihdekysymysten käsittelyyn niin oppilaille, koulujen ammattilaisille kuin vanhemmillekin.”(Ehkäpä [www- sivut.](#)) Hankkeella tuetaan päihdekasvatusta kouluissa sekä terveyden edistämistä. Siinä kuljetetaan oppilaita putkirakennelmaa pitkin lavastettuihin huoneisiin, missä opettajien johdolla keskustellaan päihteisiin ja omiin valintoihin liittyvistä asioista. Valintojen putken tehtävä on tuottaa elämyksiä, jotka koskettavat

nuorten omaa arkielämää ja herättävät ajatuksia. Tästä sainkin ideaa omaan työhöni, jolla on samat tarkoitukset hieman erilaisessa konseptissa. (Ehkäpä [www-sivut](http://www.sivut).)

Halusin tehdä jollekin koululle nykyiselle päihdevalistusmenetelmälle vaihtoehdon, jonka arvelin olevan nykyistä mielenkiintoisempi nuoria ajatellen. Toiminnallisena henkilönä ja teatteria harrastaneena halusin tehdä näytelmämuotoisen valistuksen, joka myös osallistuttaisi katsojia ja auttaisi heitä miettimään omia valintojaan alkoholin suhteen. Erityisenä huolena on alaikäisten nuorten runsas alkoholinkäyttö sekä kotona pidettävien juhlien runsas lisääntyminen viimeaikoina. Koska olen Eurajoelta kotoisin ja havainnut siellä kyseisenlaista ongelmaa, ajattelin tiedustella olisiko tämänlaiselle käyttöä Eurajoen Yhteiskoululla. 29.4.2011 pidimme yhteisen kokouksen, mihin osallistuivat Yhteiskoulun rehtori, koulun terveydenhoitaja, sosiaaliohjaaja, oppilaanohjaaja sekä ilmaisutaidon opettaja. He kaikki olivat erittäin kiinnostuneita aiheestani ja sanoivat että työ tulee juuri oikeaan kohtaan. Sovimme, että saan taiteellista apua ilmaisutaidon opettajalta ja muuta apua koululta tarvittaessa projektin toteuttamiseen.

5.2 Projektin tarkoitus ja tavoitteet

Tein näytelmän, jonka ajattelin aluksi olevan päihdevalistava näytelmä. Tein työn terveydenhoitajaopiskelijan kanssa. Halusimme tehdä työn, jolla olisi tulevaisuudessakin käyttöä ja päihdevalistus aiheena on erittäin tärkeä ja ajankohtainen.

Näytelmä koostui kohtauksista, joiden väleissä kysyimme kyselylomakkeilla nuorilta kysymyksiä liittyen heidän omiin valintoihinsa päihteiden suhteen. Nuorten kohdalla jouduimme miettimään, kuinka tosissaan he asian ottavat ja vastaavatko he rehellisesti kysymyksiin.

Projektin tarkoituksena oli saada alaikäiset nuoret ajattelemaan omia valintojaan alkoholinkäyttöön liittyen katsomalla näytelmää ja vastaamalla kysymyksiin. Olemme samalla kiinnostuneita nuorten ajatuksista ja mielipiteistä laajemmin liittyen alkoholiin ja sen käyttöön. Näytelmä pyrittiin tekemään mahdollisimman todenmukaiseksi, joka koskettaisi mahdollisimman monen nuoren omaa elämää. Nuorilta kysyttiin näytelmään liittyviä kysymyksiä, joilla halusimme saada tietää nykyisestä valistuk-

sesta, kotona toimivasta valistuksesta, hieman alkoholikulttuurista sekä näytelmän toimivuudesta. Vanhemmille tehtiin myös kyselylomake, jossa tiedusteltiin heidän omia asenteitaan alaikäisten nuorten alkoholinkäyttöön. Näytelmästä myös koulu sai valmiin valistusmallin jota he voivat halutessaan käyttää uudestaan, syventää, laajentaa sekä muokata sitä. Tavoitteena oli myös saada lukiolaisille vapaaehtoisille syvempää kokemusta näyttelemisestä ja näytelmäproduktioon liittyvistä vaiheista.

Halusimme rajata projektin ajatuksia herättäväksi ja menetelmää tutkivaksi näytelmäksi, emmekä niinkään valistavaksi. Rajasimme työtämme keskustelelevasta enemmän esitettävään muotoon, sillä koululta tuli toive että näytelmä esitettäisiin kaikille peruskoululaisille, vaikka oma työmme kohdistuisikin vain 7- 8-luokkalaisiin. Suuren väkimäärän takia rajasimme 9- luokkalaiset pois kohderyhmästämmme. Itse näytelmä tulisi olemaan jo suuritöinen ja halusimme tietää, tulisiko tällainen vaihtoehtoinen malli toimimaan nuorten piirissä paremmin kuin nykyinen luentomainen malli. Rajasimme myös päihdeistä pelkän alkoholin kohteeksemme, sillä alkoholi on tällä hetkellä suurin näkyvä ongelma Eurajoella alaikäisten keskuudessa ja menisi liian laajaksi jos yrittäisimme sisällyttää näytelmään kaikki päihdeaineet. Jaoimme työmme työparini kanssa niin, että minä otin käsittelyyni ja aiheekseni nuoret, parini otti nuorten vanhemmat.

5.3 Projektin eteneminen

Projektimme alkoi keväällä 2011. Kevään aikana esittelimme projektin Eurajoen yhteiskoululle, jossa olimme molemmat myös itse koulumme joskus käyneet. Otimme yhteyttä yhteiskoulun rehtoriin sähköpostitse, jossa kerroimme lyhyesti projektistamme ja pyysimme saada tulla kertomaan koululle lisää ideastamme. Rehtori kiinnostui, ja sovimme hänen kanssaan tapaamisesta hänen ja lukion rehtorien, opettajien, koulukuraattorin ja terveydenhoitajan kanssa. Tapaamisessa kerroimme ajatuksistamme ja aikatauluehdotuksesta. Kaikki olivat kiinnostuneita ideasta. Opettajat sanoivat, että projekti tulee juuri oikeaan aikaan. Yhteistuumin päätimme siis, että projekti toteutetaan. Allekirjoitimme sopimukset toukokuussa 2011 ja sovimme, että projekti toteutetaan keväällä 2012.

Eurajoen yhteiskoulussa ja lukiossa on ollut tapana vuosittain järjestää suurempi näytelmäproduktio, mutta tänä vuonna (2012) sellaista ei järjestetä. Siksi ajattelimme, että tämä näytelmä olisi hyvä lisä lukiolaisten ilmaisutaidon opetukseen. Lukion rehtorin kanssa sovimme, että ne lukiolaiset jotka osallistuisivat projektiimme näyttelijöinä, saisivat projektista yhden kurssin. Lukion ilmaisutaidon opettaja suostui myös siihen, että hän tulisi lopulta hyväksymään lukiolaisten suoritukset todistuksena siitä että he sen kurssin voivat saada. Hän lupasi antaa myös viime hetken vinkkejä kun esitys on saatu kasaan.

Sopimusten kirjoittamisen jälkeen aloimme perehtyä draamaan ja etenkin draamaopetukseen, lukiolaisten pitäisi saada myös jotain opetuksellista projektin aikana liittyen näyttelemiseen ja näytelmän tekoon. Alun perin suunnitelmana oli, että näytelmä olisi osallistava ja keskustelupainotteinen. Näytelmän teko vaati kuitenkin paljon töitä jo itsessään eikä meillä ollut tarpeeksi resursseja niin laajamittaisen projektin järjestämiseen ja valmistamiseen. Myös ajattelimme, että kun kaikki luokat ovat yhdessä samaan aikaan katsomassa, korostuu ryhmän paine. Pelkäsimme, että jos keskustelu olisi otettu näytelmän ohelle mukaan, niin keskustelua ei välttämättä olisi syntynyt muun ryhmän kuunnellessa, pilkan pelosta. Siksi päätimme tehdä kyselylomakkeen joka vain herättelisi ajatuksia.

Osallistavan näytelmän kumosimme, koska katsojia oli paljon. Jos olisimme toimineet alkuperäisen suunnitelman mukaan, eli ehkä tehnyt näytelmän joka jatkuu yleisön haluamalla ja valitsemalla tavalla, ajatuksena että nuoret saisivat konkreettisesti tehdä valinnan ja nähdä seuraukset saman tien, katsojia olisi pitänyt olla paljon pienempi määrä kuin kokonainen auditoriollinen. Kesän aikana teimme myös käsikirjoituksen (Liite 1) sekä henkilökuvauksen (Liite 2). Kun nämä oli saatu kasaan, käsikirjoitus piti vielä hyväksyttää rehtorilla, ilmaisutaidon opettajalla sekä omilla opettajillamme. Syksy meni projektia valmistellessa ja varsinaiset näytelmäharjoitukset aloitettiin keväällä 2012. Harjoitukset pidettiin aina koulun jälkeen Eurajoen yhteiskoulun auditoriossa. Koulu tuki projektiamme antamalla meille tilat ja mahdollisuuden ilmaiseen kopiointiin projektiin liittyen.

Harjoitukset aloitettiin tavallisilla improvisaatioharjoituksilla. Näyttelijöitä lukion puolelta ilmaantui viisi kappaletta ja heidän kanssaan aloitimme improvisaatiolla.

Improvisaatio auttoi näyttelijöitä saamaan itsestään kaiken irti ja lisäsi paljon rohkeutta. Lavaesiintymisessä rohkeus on tärkeää, ilman rohkeutta ääni ja liikkeet eivät kuulu eivätkä näy yleisöön saakka. Teatterissa näyttävyyttä pitää aina olla tavalliseen verrattuna hieman vielä lisää, vaikka kohtaukset eivät olisikaan dramaattisia. Isot liikkeet ovat aina vaikuttavampia kuin pienet lähes huomaamattomat liikkeet. Improvisaatioharjoitusten jälkeen jatkoimme äänenkäyttöharjoituksiin jotka ovat myös tärkeitä. Auditorio missä aioimme näytelmänkin esittää, oli paljon paksuja kangasverhoja näyttämöllä joten jo itse näyttämö imee äänen itseensä. Kun katsomo on täynnä ihmisiä, vie sekin jo paljon ääntä, joten äänenkäyttö on tärkeää nyt kun käytössämme ei ole äänentoistoa. Näytelmässä ei näytä aidolta, jos näyttelijä huutaa kurkku suorana vuorosanansa. Näyttelijän pitää siis osata oikea tekniikka jolla muodostaa äänen. Ääni tulee palleasta, ei kurkusta. Jos kurkusta huutaa käyttäen vain äänihuuliaan, on seuraavana päivänä ääni kokonaan kadoksissa. Ohjeet ovat tarttuneet mukaamme edellisistä näytelmäkokemuksista edellisten ohjaajien neuvomana.

Kun vihdoinkin pääsimme harjoittelemaan käsikirjoitusta, roolituksissa oli hiukan ongelmia. Tein mainosjulisteita jota jaoimme lukiolla, jossa oli meidän yhteystietomme ja mahdollisuus ilmoittautua. Kuitenkin lopullinen näyttelijämäärä lukiosta oli viisi. Onneksi saimme ystäväpiiristämme muutaman näyttelijän lisää ja itsemme vielä mukaan lukien näyttelijöitä oli kasassa kymmenen. Rooleja oli niin paljon, että oli pakko tehdä kaksoisroolituksia. Tämä oli meille haaste, sillä näyttelijät pitäisi saada sulavasti kohtausten välillä muutettua täysin toiseksi henkilöksi. Se vaatii muuntautumiskykyä ja eläytymiskykyä. Improvisaatioharjoitusten aikana tarkkailimme näyttelijöitä ja yritimme saada heistä kaiken irti, niin näkisimme heidän mahdollisuutensa rooleissa. Kohtaukset ovat erittäin tunnepitoisia, joten näyttelijöiden tulee suoriutua vaikeistakin tilanteista. Muutama henkilö yllätti meidät positiivisesti ja muutamasta ujommastakin henkilöstä kuoriutui rohkeita ja hyviä näyttelijänalkuja. Viimein saimme roolit jaettua ja löysimme loistavia persoonia juuri oikeisiin rooleihin, jopa tuplaroolitus onnistui.

Näytelmän harjoitusten alettua hyvin, piti muita resursseja miettiä. Rahaa meillä ei ollut käytettävissämme, joten piti keksiä muita keinoja. Lavastus oli ensimmäinen mietinnänaihe. Kohtauksia on yhteensä kuusi ja lähes jokainen tapahtuu erilaisessa ympäristössä. Ensimmäinen kohtaus tapahtui kotiympäristössä aamupalapöydässä.

Nuoret keskusteleivat vanhempiensa kanssa syntymäpäivistä ja siitä, kuinka jonkun kotona pidetyt juhlat olivat epäonnistuneet pahasti. Toisessa kohtauksessa olivat nuoret tytöt päähenkilön huoneessa tietokoneella ja lukemassa lehtiä. He saivat kutsun kotibileisiin joihin heillä ei ollut lupa lähteä, mutta saivat suostuteltua isoveljen vie-mään heidät sinne. Kolmas kohtaus oli jo kotibilepaikassa jossa juhlien järjestäjät suunnittelivat pitävänsä vain pienet illanistujaiset, mutta toinen kaveri olikin kutsunut muutaman kaverin lisää. Kotibileet käynnistyivät hurjasti mukana pientä parisuhdedraamaa. Tilanne lähti käsistä, kun eräs kavereista toi juhliin alkoholia. Myöhemmin päähenkilöt poistuivat paikalta humalassa ajelemaan mopoautolla. Neljännessä kohtauksessa näytettiin koti jälkeen juhlien. Joka puolella oli tölkkejä, pulloja, muutama sammunut ihminenkin löytyi ja osa hoiperteli humalassa. Kun päähenkilön veli tuli noutamaan päähenkilöä hän huomasi, ettei tyttöä näkynyt missään. He alkoivat etsiä häntä ja kohtaus vaihtui. Viides kohtaus, eli toiseksi viimeinen kohtaus, toteutettiin valot pimeinä ja lava pimeänä. Taustalta kuului mopoauton ääntä ja päähenkilön huuto. Viimeinen eli kuudes kohtaus tapahtui sairaalaympäristössä. Päähenkilö makasi tiputuksessa sängyssä ja hänen vierellään istui hänen muu perheensä sekä isoveljen kaveri tukemassa isoveljeä. Tilanne oli surullinen ja vihainenkin, kun kolarin ajanut päähenkilön kaveri saapui lavalle.

Toiseksi viimeinen kohtaus oli helppo toteuttaa lavastuksen osalta, sillä se vaatii vain tyhjän lavan. Muihin kohtauksiin piti saada kodinomainen tunnelma, teinitytön huoneen kaltainen lavastus sekä sairaalaolosuhteet. Paljon lavasteita saimme vanhemmitamme ja ystäviltämme, roolivaatteet jokainen näyttelijä toi omista komeroistaan. Onneksi näytelmämme ei ollut lavastuksiltaan tai puvustuksiltaan erikoinen, joten voimme helposti käyttää kotoa tuotuja tavaroita ja vaatteita. Työparini sai kotoaan jopa sohvan, sängyn, pöydän sekä kaikkia mitä tarvitaan lavastuksen onnistumiseksi. SAMK:ista saimme myös muutaman apuvälineen, kuten tippaletkun ja – pussin telineineen, sekä sairaalalakanan. Tällä tavoin pienin asioin saimme ihan erilaiset ympäristöt luotua pienehköön tilaan. Suuria lavasteita ei ollut edes tarkoitus hankkia.

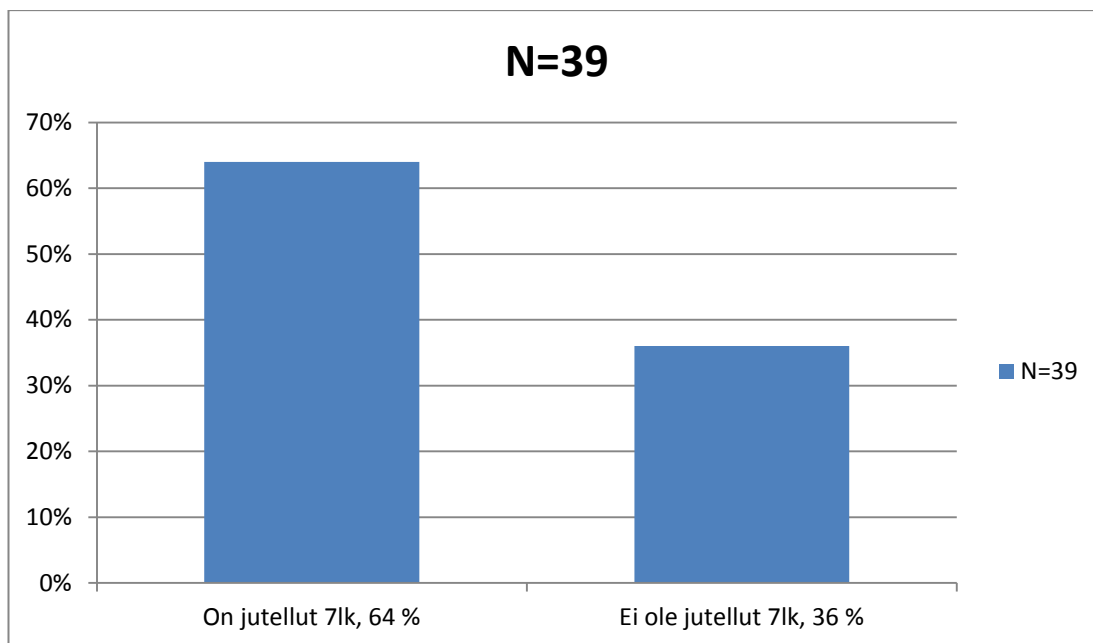
Toinen resurssikohde oli maskeeraus. Siihenkin saimme helposti apua, sillä eräällä näyttelijällämme oli kontakteja ja saimme Oriflamelta kaikki tarvittavat tarpeet maskeeraukseen ja näyttelijät maskeerasivat toinen toisiaan. Koska kotibilekohtaukseen tarvitsimme musiikkia, emme olisi voineet käyttää julkisesti mitään musiikkia ilman

tekijänoikeusmaksuja. Kysyin siis eräältä tuntemaltani yhtyeeltä joka soittaa hengellistä eurodancea, nimeltään G-Powered, saisimmeko käyttää heidän musiikkiaan taustamusiikkina kohtauksessamme. He suostuivat tähän mielellään ja Eurajoen seurakunnalta saimme sen musiikin konkreettisesti levyllä näytelmäämme. Koulun auditoriossa oli hyvät valaistukset ja valotekniikka, hyväksi onneksi eräs näyttelijöistämme osasi myös käyttää niitä. Asetimme yhden tietyn valaistuksen tiettyihin kohtauksiin luomaan lisää tunnelmaa valomiehen puutteesta.

Harjoituksia kesti toukokuuhun saakka, jolloin näytelmä esitettiin. Esityksiä pidettiin kolme ja yksi yleisöllinen kenraaliharjoitus. Kaksi esitystä esitettiin kaikille peruskoulun oppilaille ja myös tuntiopettajat olivat katsomassa. Olin tehnyt nuorille kyselylomakkeen jolla halusin näytelmään liittyen kysyä kysymyksiä, mitä ajatuksia heillä heräsi näytelmästä, mitä asenteita heillä jo on alkoholia kohtaan, mitkä niihin vaikuttavat ja miten näytelmä voisi toimia päihdevalistuksena. Nuorille oli kotiin lähetetty etukäteen lupa-anomus, jonka vanhempien piti täyttää, että nuori sai osallistua tutkimukseemme (Liite 4). Jos lupalappua ei palautettu, tai jos siinä luki että nuori ei saanut osallistua tutkimukseen, hänen vastauslomakkeensa jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Halusimme että ajatukset heräävät juuri näytelmästä näihin kysymyksiin (Liite 3) ja siksi esitimmekin kysymykset kesken näytelmän, vaikka pelkäsimme keskittymisen herpaantuvan välillä. Kaikki sujui kuitenkin odotusten mukaan.

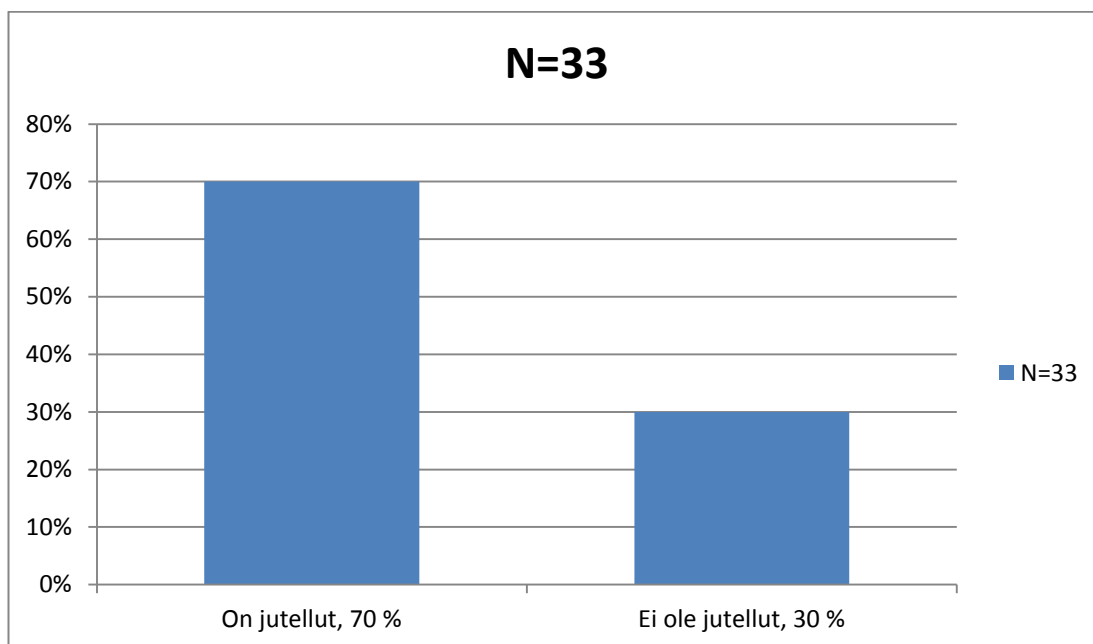
5.4 Nuorten suhtautumien alkoholiin

Kyselyihin vastasi yhteensä 195 peruskoulun oppilasta. Heistä seitsemäsluokkalaisia olin 58 kappaletta, kahdeksaluokkalaisia 66 kappaletta ja yhdeksäsluokkalaisia 70 kappaletta. Tutkimukseen lupa oli 39 seitsemäsluokkalaisella sekä 33 kahdeksäsluokkalaisella, eli 67 % seitsemäsluokkalaisista ja 50 % kahdeksäsluokkalaisista palautti tutkimusluvan. Tutkimustulokset kertovat vain lupalapun palauttaneista ja luvan saaneista seitsemäs- ja kahdeksäsluokkalaisista. Luvan palauttaneiden määrä aiheutti meille pettymyksen, sillä määrät olivat niin pieniä verrattuna oppilaiden kokonaismäärään.

Kuvio 1. Vanhempien kanssa keskustelu alkoholiin liittyvistä asioista, 7- luokkalaiset N=39

64 % tutkimukseen osallistuneista seitsemäsluokkalaisista oli jutellut vanhempiensa kanssa alkoholiin liittyvistä asioista, 36 % ei ollut jutellut. Kahdeksaluokkalaisista tutkimukseen osallistuneista 70 % oli jutellut alkoholiin liittyvistä asioista ja 30 % ei ollut jutellut.

Kuvio 2. Vanhempien kanssa keskustelu alkoholiin liittyvistä asioista, 8- luokka.

N=33

Kahdeksaluokkalaisista 61 % haluaisi vanhempiensa lähtevän kotoa pois kun kaverit tulee kylään, 30 % ei haluaisi lähtevän. 9 % kahdeksaluokkalaisista oli epävarmoja asiasta. Seitsemäsluokkalaisista 64 % haluaisi lähtevän ja 33 % oli eri mieltä. Seitsemäsluokkalaisista epävarmoja oli 3 %. Kuitenkin koska vain noin puolet olivat tutkimusluvallisia, tuloksia ei voi yleistää.

Perusteluina siihen että haluaisi vanhempien lähtevän kotoa, oli oma rauha, vapaus tehdä mitä huvittaa, saa puhua salaisuuksia ilman ulkopuolisia ja ylimääräisiä korvia. Kuitenkin sekä seitsemäs- että kahdeksaluokkalaiset nuoret jotka eivät halunneet vanhempiensa lähtevän, perustelivat sitä sillä että heillä on turvallisempi olla jos vanhemmat ovat kotona. Vanhemmat ovat tärkeitä paikalla, sillä he auttavat jos tulee jokin ongelma tai jos sattuu vahinkoja. Osalla ei ollut myöskään väliä, ovatko vanhemmat kotona vai eivät. Muutama perusteli haluaan vanhempien lähtöön sillä, että he ärsyttävät, nalkuttavat, höpöttävät liikaa, hössöttävät tai muuten vain häiritsevät. Epävarmat ilmoittivat, että riippuu tilanteesta koska haluaa vanhempien lähtevän ja koska ei.

Seitsemäsluokkalaisista tutkimusluvallisista on 8 % pitänyt kotibileet, 79 % ei ole pitänyt mutta 13 % haluaisi pitää kotibileet. Kahdeksaluokkalaista luvallisista 6 % on pitänyt kotibileet, 73 % ei ole pitänyt ja 21 % haluaisi pitää bileet.

Seitsemäsluokkalaisista tutkimukseen osallistuneista 28 % on ollut kotibileissä, 59 % ei ole ollut ja 13 % ei ole ollut mutta haluaisi. Kahdeksaluokkalaisista 33 % on ollut bileissä, 52 % ei ole ollut ja 15 % ei ole ollut mutta haluaisi mennä.

Nuorilla oli selkeä mielipide kavereiden vaikuttamisesta omiin alkoholiasenteisiin. Vain yksi oli sitä mieltä että kavereiden painostus ja mielipiteet vaikuttavat omiin valintoihin ja vain kolme oli asiasta epävarmoja. Isona syynä tähän oli ehdoton suhtautuminen alkoholiin. Sekä kahdeksas- että seitsemäsluokkalaisilla tytöillä oli erittäin kielteinen suhtautuminen alkoholinkäyttöön. He perustelevat sen huonoilla kokemuksilla jos vanhemmat juoneet, tai muuten vain ei kiinnostu. Myös vapaaseen

tahtoon vedotaan vahvasti. Kahdeksaluokkalaiset olivat epävarmempia ja 36 % heistä vastasikin, ettei osaa sanoa. He perustelevat sen sillä, että vaikea olla juomatta jos iso osa kavereistakin ottaa. Tässä tulee sosiaalinen paine esille, mistä Jaatinen kirjassaan puhui (2000). Kavereiden painostus olisi saattanut näkyä selvemmin jos koko luokan tulokset olisi huomioitu, näistäkin osa sanoi, että ei vaikuta omiin asenteisiin koska kaverit eivät juo. Tulokset siis saattaisivat olla erilaisia, jos koko luokan vastaukset olisi laskettu yhteen, nämä vastaukset ovat kuitenkin vain noin puolelta luokasta.

Seitsemäsluokkalaisista tutkimuksiin osallistuneista 36 % juo alkoholia, kahdeksaluokkalaisista osallistuneista 18 % juo. Vaikka seitsemäsluokkalaisilla oli selkeän kielteinen asenne alkoholia kohtaan, asenteet tiukentuvat selvästi kahdeksaluokkalaisten kohdalla. Kun kyselyssä kysyin mistä nuoret hankkivat alkoholinsa, vastaukset olivat samanlaisia omien ajatusteni kanssa. Vastauksina olivat: vanhemmat sisarukset, vanhemmat kaverit, joku hakija, omien vanhempien viinakaapista varastamalla, kaupasta itse ostamalla, luokkien välillä ei ole havaittavissa eroja.

Seitsemäsluokkalaisista tutkimukseen osallistuneista oli 8 % ollut huolissaan kavereista juhlissa ja kahdeksaluokkalaisista huolissaan oli ollut 27 %. Vain 18 % kahdeksaluokkalaisista ilmoitti käyttävänsä alkoholia, joten he ovat varmaankin olleet huolissaan kavereistaan luokkansa ulkopuolelta. Luku voisi olla suurempi myös, jos koko luokan vastaukset olisi otettu huomioon. Tutkimusluvan puutteesta heidät suljettiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Kahdeksaluokkalaisista tutkituista 30 % vastasi, että negatiiviset uutisotsikot vaikuttavat alkoholiin suhtautumiseen kielteisesti, 42 % vastasi että ei vaikuta mitenkään ja 27 % olivat epävarmoja. Seitsemäsluokkalaisista oli 15 % sitä mieltä että uutisotsikot vaikuttavat suhtautumiseen ja 59 % vastasi että ei vaikuta. 26 % vastanneista olivat epävarmoja. Epävarmat vastaajat perustelevat sen niin, että joskus jotkut suuremmat ja vakavammat otsikot joskus järkyttävät, mutta ei kaikki. Muita perusteluita oli, että uutisotsikot järkyttävät jos on tapahtunut jotain kamalaa. Ne jotka olivat sitä mieltä että otsikot eivät vaikuta vastasivat, että eivät seuraa mediaa tai eivät otsikot kiinnostata.

Sekä seitsemäs- että kahdeksaluokkalaisista tutkituista 15 % olivat sitä mieltä, että vanhempien asenteet alkoholia kohtaan vaikuttavat myös omiin alkoholiasenteisiin. 64 % seitsemäsluokkalaisista ilmoitti, että vanhempien asenteet eivät vaikuta omiin alkoholiasenteisiin ja 21 % eivät osanneet sanoa.

Kahdeksaluokkalaisista tutkimukseen osallistuneista myös 64 % olivat sitä mieltä, ettei vanhempien asenteilla ole merkitystä. 21 % Kahdeksaluokkalaisista ei osanneet sanoa mielipidettään asiaan. Tässä kohdassa menivät luokkien kesken mielipiteet yllättävänkin tasaisesti. Kuitenkin pitää muistaa, ettei vastauksia voi yleistää, koska puolet luokasta jättivät palauttamatta tutkimusluvan.

91 % tutkimukseen osallistuneista kahdeksaluokkalaisista oli sitä mieltä että omien vanhempiensa suhtautuminen alkoholiin on sopiva. 9 % mielestä suhtautuminen on liian kireä. Seitsemäsluokkalaisista 82 % on sitä mieltä, että vanhempiensa suhtautuminen on sopiva, 10 % on sitä mieltä että se on liian kireä. 8 % on sitä mieltä että suhtautuminen on liian löysä.

5.5 Nuorten suhtautuminen näytelmään

60 % tutkituista seitsemäsluokkalaisista oli sitä mieltä, että nykyinen päihdevalistus on ihan hyvä. Kriittikkiä kuitenkin tuli, sillä 40 % sanoi sitä tehottomaksi, mielenkiinnostomaksi, tylsäksi, liian löysäksi ja turhaksi. Nuoret ehdottivat, että päihteistä puhumista tulisi lisätä, keskustelua tulisi olla enemmän ja pelottelua vähemmän.

Tutkimukseen osallistuneet kahdeksaluokkalaiset olivat sitä mieltä, että sitä olisi jopa liikaa, jopa 57 % kahdeksaluokkalaisista piti sitä huonona. He vastasivat, että se on liioiteltua, turhaa, sitä on liikaa, se on tehotonta ja tylsää. 43 % nuorista sanoi, että nykyinen päihdevalistus on ihan hyvää ja että se kelpaa. Kehitysehdotuksia tuli, että siitä voisi tehdä mielenkiintoisemman ja puhua enemmän vaaroista ja haitoista. Keskustelu nousi esille molemmilla luokilla tärkeänä asiana. Tässä voisikin miettiä, onko kahdeksaluokkalaisille iän myötä tullut enemmän kriittisyyttä nykyisiä toimintatapoja kohtaan.

Viimeisenä kysymyksenä kysyin, että auttaako näytelmä miettimään omia valintoja alkoholin käytön suhteen. Tutkituista seitsemäsluokkalaisista 33 % oli sitä mieltä, että auttoi, 67 % oli sitä mieltä, ettei auttanut. Kahdeksasluokkalaisista 39 % oli sitä mieltä että auttoi ja 61 % oli sitä mieltä, ettei auttanut.

Palautteet nuorilta olivat kauttaaltaan positiivisia ja myös opettajat jotka tulivat katsomaan näytelmäämme, antoivat paljon hyvää palautetta. He myös pyysivät meiltä näytelmän jälkeen kyselylomaketta, jotta voisivat jutella näytelmästä vielä oppilaidensa kanssa. Tällainen osallistava näytelmätyyppinen valistuskeino herättää oppilaiden mukaan mielenkiintoa ja aihetta on hyvä lähestyä myös huumorin keinoin. Nuoret ovat omien sanojensa mukaan kyllästyneitä jatkuviin kalvosulkeisiin ja luentomaisiin valistusopetuksiin, joten tällainen esiintyvä valistus on hyvä vaihtoehto nykyiselle mallille. Jopa kolmasosa oppilaista oli sitä mieltä, että näytelmä herätti ajatuksia ja auttoi pohtimaan omia valintojaan alkoholin suhteen.

Kysyimme kyselylomakkeen lopussa sekä sanallisen että numerollisen arvioinnin. Tutkimukseen osallistuneista seitsemäsluokkalaisista 37 antoi numerollisen palautteen, jonka keskiarvo oli 7,45. Mielestäni arvostelut olivat hyviä ja keskiarvo oli erinomainen. Kahdeksasluokkalaisten palautteen keskiarvo oli 8,14, johon olin myös erittäin tyytyväinen. Tämä vain kertoo siitä, että me olimme onnistuneet näytelmämme avulla saavuttamaan tavoitteemme joka oli herättää ajatuksia alkoholinkäytöstä nuorten kohdalla. Millainenkohan palaute olisi tullut, jos koko luokka olisi osallistunut tutkimukseen. Sanallinen palaute oli myös erittäin positiivista ja kannustavaa. Palautteessa kahdeksasluokkalaisilla luki, että näytelmä oli hyvä ja hieno, se voisi toimia valistuksena mutta ei kaikkiiin. Lisäksi he sanoivat, että näytelmä oli opettavainen, se auttoi ymmärtämään, herätti ajatuksia ja että sitä oli hauska seurata.

Kritiikkiäkin ilmeni. Nuoret kirjoittivat, että näytelmä oli liian lyhyt ja se loppui kesken, joku ei usko näytelmän auttavan tai toimivan. Kuitenkin enemmän kuin puolet palautteista oli positiivisia. Seitsemäsluokkalaisten palautteet olivat samoilla linjoilla. Heistä useampi oli sitä mieltä, että näytelmä olisi voinut olla pidempi. Tämä kuitenkin on positiivista, sillä näytelmää oli selvästi mukava katsoa jos sen tahtoisi olevan pidempi. Näihin tuloksiin pohjaten uskallan sanoa, että tämäntyyppinen päihdevalistus todella tulisi toimimaan uudenlaisena päihdevalistusmallina. Kun näytelmän

oheen lisätään enemmän keskustelua ja toiminnallisuutta, saadaan varmasti toimiva päihdevalistus aikaiseksi.

Näytelmä näytettiin myös 7-8 luokkalaisten vanhemmille, joita ei tullut paikalle kuin muutama. Se saattaakin kertoa jotain vanhempien asenteesta aihetta kohtaan. Terveystoimintajohtajani teki vanhemmille erikseen kyselylomakkeen ja tekee oman tutkimuksensa heistä.

Näytelmät kuvattiin dvd:lle ja eräs näyttelijöistä viimeisteli ne dvd- kuntoiseksi kokonaisuudeksi. Koulu kopioi kaikki kyselylomakkeet ja käsikirjoitukset. Vielä lopuksi teimme näyttelijöille todistukset näytelmässä olostaan.

5.6 Loppupohdinta

Näytelmäprojektia oli todella hieno tehdä. Näytelmään osallistunut joukko oli hyvänhenkinen, heidän kanssaan oli ilo työskennellä. Näytelmän lopputulokseen olen enemmän kuin tyytyväinen ja olen erittäin ylpeä näyttelijöistämme. Myös yhteistyö työparini kanssa oli saumatonta ja sujuvaa.

Kyselyn tuloksista yllätyin siitä, kuinka suuri ero seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisten juomisprosentissa on. Tutkimukseen osallistuneet seitsemäsluokkalaiset käyttävät alkoholia prosenttien perusteella enemmän kuin siihen osallistuneet kahdeksaluokkalaiset. Kuitenkin pitää muistaa, että kaikki seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaiset eivät osallistuneet tutkimukseen. Myös automaattisesti voisi olettaa, että kaikki nuoret haluavat vanhempiensa lähtevän jos kavereita tulee enemmänkin kylään. Nuoret kuitenkin vastauksissaan tuovat esille sen, että heillä on turvallisempaa olla kotona kavereiden kanssa jos vanhemmat ovat kotona. Vanhemmat ovat vielä tuki ja turva ja heidän ajatuksensa ja valintansa selvästi vaikuttaa omien lapsienkin asenteisiin. Yllättävänä moni kieltää kavereiden vaikutuksen omiin asenteisiinsa, he korostavat omaa valinnanvapauttaan vahvasti.

Itse näytelmä oli menestys. Sekä opettajilta, että rehtorilta tuli hyvää palautetta, saimme kehuja myös ilmaisutaidon opettajalta, joka ei korjauksia tehnyt mihinkään.

Näyttelijöille hän antoi vielä pieniä vinkkejä esiintymiseen mutta muuten olemme tehneet kaiken, mikä liittyi näytelmään, itse. Opettajat jopa pyysivät näytelmän jälkeen meiltä kyselylomakkeita, jotta he voisivat jutella näytelmästä ja kysymyksistä oppilaidensa kanssa. Tämä oli meille ehkä paras palaute, sillä reaktio oli juuri se mitä toivoimme. Koska itse emme pystyneet keskustelua lisäämään näytelmän jälkeen vaikka olisimme halunneet, oli hyvä että opettajat tekivät sen meidän puolestamme. Myös oppilaat antoivat erinomaista palautetta, molemmat luokat antoivatkin arvostelussa hyvät pisteet. Myös ajatusten herättämisestä tuli tuloksia, kun jopa kolmasosa sanoi näytelmän herättävän ajattelemaan.

Päihdevalistus on tärkeä osa kasvatusta jonka pitää lähteä liikkeelle jo varhaisessa vaiheessa lapsuudesta. Suuri asia mikä vaikuttaa nuoren valintoihin on itsetunto. Jos nuori luottaa itseensä ja hyväksyy itsensä, hänen on helpompi rohkaistua kieltäytymään alkoholista, toisin kuin epäröivämpi nuori joka kokee vahvana kaveriryhmän painostuksen.

Näytelmän teko vei paljon aikaa ja se oli työlästä. Yhteisen harjoitusajan löytäminen oli hankalaa omien koulumenojemme ja työmenojemme takia. Lisäksi näyttelijöilläkin oli iltamenoja. Pyrimme työparini kanssa siihen, että ohjaamme näytelmän ja teemme siihen kuuluvat asiat yhdessä. Siksi oli välillä melko haastavaa löytää yhteisiä aikatauluja mitkä sopi kaikille. Uhrauksia piti jokaisen tehdä, mutta ei paljon, sillä saimme yllättävänkin hyvin aikataulut sopimaan yhteen.

Resursseja tarvitsimme paljon ja jouduimme hiukan käyttämään projektissa omia rahojamme, sekä ennen että jälkeen projektin. Eniten kustannuksia tuli polttoainekuluista sekä projektin jälkeen pidimme muisteluilla näyttelijöille. Suurimmat kustannukset projektin aikana olivat polttoainekustannukset ja projektin jälkeen pitämämme muisteluiltpäivä. Olimme näihin kuitenkin valmistautuneet, eikä omien rahojen käyttäminen yllättänyt meitä.

Näyttelijöiltä kysyimme palautetta omasta ohjaamisestamme sekä projektista yleensä. Kaikki näyttelijät olivat sitä mieltä, että projektia oli hauska tehdä ja ohjaukseenkin he olivat tyytyväisiä. Olemme tyytyväisiä, sillä saimme hiukan avattua teatteri-

työn maailmaa näyttelijöillemme. Näyttelijät kehittyivät huomattavasti esimerkiksi äänenkäytössä ja lavaesiintymisessä.

Projekti oli kuitenkin ennen kaikkea opettavainen itselleni. Opin paljon ihmisten ohjaamisesta ja opastamisesta, vaikka tuttu aihe olikin. Opin projektityöstä ja kokonaisvaltaisesta huomioinnista paljon. Työn teko laajensi näkökulmaani paljon sekä teatteriinkin että nuorten maailmaan. Itsestäni työ opetti myös paljon. Opin, kuinka käyttäydyn pitkäjänteisessä työssä monenlaisten ihmisten kanssa. Lisäksi opin, että pystyn olemaan määrätietoinen tarvittaessa. Työ antoi minulle myös lisää valmiuksia sosionomin työhön. Sosionomi tarvitsee työssään paljon ihmisten ohjaustaitoja. Sosionomi työskentelee erilaisissa projekteissa, näytelmäprojekti auttoi näkemään mitä kaikkea sellainen tarvitsee käytännössä. Oma projektimme opetti minulle paljon enemmän tällaisesta työstä, kuin mitä kirjat olisivat pystyneet minulle opettamaan.

Varsinaista jatkoa projektilla ei ole omasta puolestamme. Näytelmä on kuvattu dvd:lle ja käsikirjoitus sekä muu oheismateriaali on työn liitteenä. Myös itse dvd on nähtävissä ja kopioitavissa. Opinnäytetyömme lähetämme Eurajoen Yhteiskoululle, josta he saavat valmiin mallin mitä he voivat halutessaan jalostaa valistuskäyttöön.

LÄHTEET

Ekström, L., Leppämäki, P. & Vilén, M. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. uud. p. Helsinki: WSOY.

Heikkinen, H. 2002. Draaman maailmat oppimisalueina. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Helander, J. 2002. Draamakasvatus – onnistumisen pedagogiikka. Hämeenlinna: Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu.

Jaatinen, J. 2000. Viattomuuden tarinoita. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keränen, E., Nissinen, P., Saarnio, T. & Salminen, M. 2001. Sosiaalialan työn uudet ulottuvuudet. Helsinki: Tammi.

Kylmänen, P. 2005. Kun kaikki muutkin- Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Helsinki: Tammi.

Lappalainen-Lehto, R., Romu, M-L., Taskinen, M. Haasteena päihteet. 2008. Helsinki: WSOY.

Orjasniemi, T. 2007. Vapaan alkoholin sukupolvi. Teoksessa K. Määttä (toim.) Helposti särkyvää: Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino OY. 73-87.

Penttilä, L. & Salokannel, T. 2003. Draamatarina, teemana päihteet. Suomen nuorisoseurojen liitto.

Päihdetilastollinen vuosikirja, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2011. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy

Sirola, K. 2004. Porilaisten yhdeksäsluokkalaisten ja kasvattajien käsityksiä nuorten alkoholinkäytöstä ja alkoholinkäytön ehkäisystä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Soikkeli, M. 2001. Valistus osana huumeiden käytön ehkäisyä. Teoksessa R. Piisi (toim.) Huumetyö. Helsinki: Tammi, 48–71.

Stel, J., Savisaari, L. & Voordewind, D. 1999. Ehkäisevän päihdetyön käsikirja, alkoholi, huumeet ja tupakka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tigersted, C. 2007. Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, Hakapaino

Weckroth, A. 2001. Päihteestä huumeeksi - huumeongelman kulttuuriset tulkinnat. Teoksessa R. Piisi (toim.) Huumetyö. Helsinki: Tammi, 30-47.

Internet lähteet

Luhtanen, M., Tamminiemi, K. & Varamäki, R. 2012. Suomalaisten alkoholiasenteet 2012, Annettu tiedote . Suomalaisten alkoholiasenteet 2012- selvitys: Alkoholiasenteet edelleen tiukat. Helsinki: SOSTE. Viitattu 8.11.2012.

http://issuu.com/soste/docs/alkoholiasenteet_2012?mode=window&backgroundColor=%23222222

Elämä on parasta huumetta ry.n www-sivut. 2012. Viitattu 18.7.2012.

<http://www.eoph.fi>

Ehkäpän www-sivut. 2007. Viitattu 7.9.2012. <http://www.ehkapa.fi>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely. 2011. Viitattu 6.11.2012.

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/index.htm>

LIITE 1

Kiemurainen verho, käsikirjoitus

Kohtaus 1.

(Ympäristö: koti, keittiö. Isä lukee ruokapöydässä sanomalehteä ja äiti häärii jääkaapilla.)

Äiti: Eki ja Lissu! Aamupalalle!

Isä: Taas nuoriso on pistänyt Raumalla paikkoja palasiksi. (Sulkee sanomalehden ja laittaa sen pöydälle.) Katsokaakin, ettei meidän tarvitse hävetä teidän touhujanne! (Osoittaa sanansa Ekille ja Lissulle, jotka istuutuvat pöytää.)

Lissu: No joo joo!

Eki: (Murahtaa ja katsahtaa isäänsä ja aloittaa syömisen.)

Lissu: Hei iskä... (Äiti istuutuu pöytään.) Kauanko te ootte siellä mökillä tänään?

Isä: No eikös me sovittu, että tullaan äitin kanssa siinä yhdeksän jälkeen kotiin. Kuinka niin?

Lissu: Voittekste olla siellä vähän pidempään, ku haluttais olla Ellin ja Nooran kanssa rauhassa. Ja täytänhä mä jo 14!

Äiti: Lapsi rakas, kun me ollaan teistä vastuussa, vaikka ei ollakaan kotona!

Lissu: Nii, mut me ollaan ihan kiltisti! Eihän me olla ikinä tehty mitään pahaa!

Isä: Ette niin... Vielä...

Lissu: No älä viitti! (Mulkaisee isäänsä.)

Äiti: No en oikein tiedä... (Äiti ja isä katsovat toisiaan.)

Lissu: Mut Eki on kuitenkin kotona. EIKÖ?? (Katsoo Ekiä merkitsevästi.)

Eki: No älä mua kato! Mä oon sopinu lähteväni Tanen kans raidaamaan.

Lissu: (Mulkaisee Ekiä.)

Isä: No josko te voisitte ”raidata” (pyyhkii sormillaan ilmaa.) joskus myöhemmin. Pyydä Tane tänne. Jos te lupaatte olla näiden kolmen neitosen kanssa täällä illalla, ni

mä lupaan heittää sut ja Tanen seuraavaan Lukon matsiin ja maksaa viä liputki. Sil-
lon me voitais sopia, et tultais äitin kanssa kotiin vasta puol 11. Käykö?

Lissu: Eki PLIIS!! (Innostuneesti ja anovasti.)

Eki: (Miettii hetken ja katsoo siskoaan.) No okei...

Lissu: Jes!!! Kiitti Eki! (Ponkaisee ylös tuolista ja meinaa lähteä.)

Äiti: Muistakaakin sitten, että olette alaikäisiä ja teidän on toteltava Ekiä! Kotoa EI
poistuta.

Lissu: No joo joo.

Eki: (Nyökkää.)

Äiti: Hyvää koulupäivää! (Eki ja Lissu kävelevät pois keittiöstä)

Eki: (Ovella Eki ärähtää.) Sä olet mulle niin velkaa!

Lissu: (Nyrpistää nenäänsä ja kävelee pois.)

STILL

Kohtaus 2.

(Lissun makuuhuone. Lissu makaa vatsallaan sängyllään ja näpyttää tietokonetta. Elli
ja Noora istuvat lattialla sängyn vieressä.)

Lissu: Hei arvatkaa kuka onnitteli mua facessa! JANNE!

Elli: Ai se 9B:n komistus? (Vihjaileva hymy.)

Lissu: No just se! Se on niin ihana!

Noora: Niin onki! Ja se on ihan sun tyyppinen! Sil on se ihana musta mopoautokin...

Lissu: Ja ne silmät... (Hiljainen hetki.)

Elli: No mitäs se sun seinälle oikeen kirjotti?

Lissu: Se laitto: ”onnee piste piste piste ja nikkaava hymiö”!

Elli ja Noora: (Ihastunut huokaus.) Vau...

Noora: Se oikeen iski sulle silmää! Sen on pakko tykätä susta!

Elli: Mun on nyt pakko kertoa, et kuulin ku mun isovelji jutteli sen kaverin kanssa, et
niitten luokan Sara, olis ollu kattoos Jannen jäkispeliä ja ne olis lähteny yhdessä sen
jälkeen Kortelan Absille.

Noora: No mut eihän se mitään tarkota!

Lissu: Mut se Sara on kauhee ämmä! Ei Janne sovi sellaselle! Mun on pakko saada se... (Käännähtää selälleen sängylle.)

Noora: Annas ku mäki käyn facessa. (Ottaa koneen sängyltä.)

Noora: Hei kattokaa mitä tääl on! Meijän luokan Veera kutsu mut sen serkun Siirin, 8D:ltä, järjestämiin bileisiin niiten kotiin!

Lissu: (Happamasti.) No mitäs me sitte tehään, jos sä lähdet bileisiin?

Noora: No eikä ku te tuutte kans! Kaverit saa ottaa mukaan. Sitä paitsi... Janne on tulossa...

Lissu: No mitä me sitte odotetaan?! (Hyppää sängyltä ja juoksentelee pitkin huonetta.) Mitä mä laitan päälle? Kattokaa mun naamaa! Entäs mun hiukset?? Näistä tulee parhaat synttärit ikinä!!

Elli: Mites me mennään sinne? Siiri asuu Raumalla?

Lissu: No, no, bussilla, autolla, joku vie, taksilla...

Elli: Bussit ei kulje enää tähän aikaan... Tai ainakaan me ei päästä takas sieltä. Taksi maksaa ihan sairaasti... Ja kuka me sit muka saatais kuskiks?

Noora: Eki!

Lissu: Niin joo Eki! EKI!!!

(Eki ja Tane saapuvat paikalle.)

Eki: No mikä tääl nyt on hätänä? Meillä jäi leffa kesken...

Lissu: (Puhua papattaa nopeaan tahtiin bileistä ja sinne menosta. Puheessa ei kuitenkaan ole mitään järjellistä etenevää ajatusta ja Noora heittelee kommentteja väliin.)

Eki: Siis mitä?

Elli: Siis... öö... Sara järkkää bileet niillä kotona Raumalla. Me haluttais käydä niissä. Sulla on mopoauto, joten jos sä voisit heittää meijät sinne ja tulla sitte hakemaan ajoissa pois.

Eki: No en mä tiä... Mä lupasin meijän porukoille, et te pysytte kotona.

Lissu: (Alkaa itkeä ja huutaa.) Sä et voi Eki tehä tätä mulle!

Tane: Hei, nyt on Lissun synttärit. Relaa vähän. Heitetään ne sinne ja annetaan olla pari tuntii. Haetaan ne sitte kymmeneltä, et keritää takas ennen ku teijän porukat tulee kotiin. Ne ei saa ikinä tietää, et oltiinkaan missään. (Eki epäröi.)

Lissu: (Vinkuu silmät kyynelissä.) Eki PLIIS!!

Elli: (Katsoo Ekiä pitkään silmiin.) Heitä nyt. Me luvataan olla ihan kiltisti.

Eki: (Katsoo Elliä silmiin.) No okei. Mut sit kans pidetään kiinni sovitusta.

Lissu: Eki sä oot niin paras isoveli!

Noora: Okei, mut nyt meidän pitää valmistautuu. Pojat pois!

(Pojat lähtevät pois, tytöt alkavat katsella vaatteita.)

STILL

Kohtaus 3.

(Siirin bileet. Musiikki vaimealla. Vieraita vasta muutama. Lissu, Noora ja Elli saapuvat bileisiin.)

Noora: Moi Veera!

Veera: Tervetuloa! Peremmälle vaan!

(Tytöt tulevat lavan keskelle ja keskustelevat.)

Lissu: Näättekste Jannee?

Noora: Ei, mä en ainakaan nää sitä missään... Mut kyl se viä tulee, ku se lupas facesa.

(Tytöt siirtyvät istuskelemaan.)

Siiri: (Puhuu Veeralle.) Ketä sä tänne oot oikeen kutsunu? Tarkotus oli pitää ihan vaan pienet illanistujaiset kavereitten kanssa.

Veera: No älä nyt huoli! Ei tänne tuu ku pari kaveria!

(Ovikello soi. Veera menee avaamaan. Sisälle syöksyy valtava lauma äänteleviä nuoria. Osalla nuorista on alkoholia mukanaan.)

Janne: Kuultiin, että täällä on bileet! Hyvä meininki! (Musiikki kovenee, ihmiset hajaantuvat tanssimaan ja valot pimenevät.)

Lissu: (Kääntää katseensa ovelle.) Janne...

Elli: Mee jutteleen sille.

Lissu: No en mä uskalla! Kato nyt kenen kanssa se on... Saran... (Janne ja Sara ovat rinnakkain, Jannen käsi Saran olalla. Ovat ringissä kavereiden kanssa.)

Veera: (Puhuu kaverilleen.) Missähän Pave ja Manu viiptyy? Niitten piti vaan käydä Alkossa ostamassa vähän juomaa, ku ne on ainoot, joilla riittää ikä...

(Siinä samassa Pave ja Manu päräyttävät ovesta sisään.)

Pave: Tääl olis vähän viinaa! (Väkijoukko ulvoo.)

(Janne on lähdössä Pavea kohti hakeakseen viinaa, mutta Sara tarttuu häneen.)

Sara: Sä et juo enää yhtään enempää!

Janne: Älä sä rupee ämmä mua määräileen!

Sara: Hei mua ei kohdella noin! Jos sä nyt jatkat tota dokaamista, mä lähden.

Janne: No lähde sitte! Antaa vetää!

Sara: Selvä. Se oli sitte tässä. (Lähtee vihaisesti pois bileistä. Janne menee Paven luo ja tarttuu pulloon.)

(Lissu kuuli Saran ja Jannen keskustelun ja istuu muka yksinäisenä sohvalle ja vilkuilee Jannea. Janne huomaa tämän ja lähtee juoman kanssa Lissua kohti.)

Janne: Mitäs noin nätti tyttö täällä yksinään istuskelee?

Lissu: No tässä nyt vaan... Ku en mä oikeen tiä, mihin kaverit meni... (Noora ja Elli hihittävät Lissun takana hieman kauempana.)

Janne: (Katsahtaa tietävästi Nooraan ja Elliin.) Jaahas... (Janne istuu Lissun viereen.) Otat sä?

STILL

Kohtaus 4.

(Aikasiirtymä. Bileet ovat hyvässä vauhdissa. Musiikki soi, maljakko putoaa, nuoret örveltää, joku on sammunut. Janne ja Lissu, molemmat kännissä, kaulailevat. Noora esittää olevansa kännissä ja sanoo asiasta jokaiselle vastaantulevalle. Elli istuu lavan reunalla ja joku tarjoaa hänelle juotavaa, mutta hän kieltäytyy. Siiri säntäilee ympäriinsä ja yrittää pitää paikkoja kunnossa ja pelastaa, mitä pelastettavissa on.)

Janne: Mites olis... Lähdetäiskö ajelulle?

Lissu: Mut mites se Sara?

Janne: No se nyt on jo vanha juttu!

Lissu: No voinhan mä lähteekki.

(Poistuvat lavalta.)

(Eki ja Tane saapuvat ja löytävät Ellin. Noora huojuu paikalle.)

Eki: No, mites ilta on menny?

Elli: No ihan kivastihan se...

Noora: Mä oon niin kännissä! (Ottaa tukea Tanesta.)

Eki: Okei... (Katsoo silmät ymyrkäisinä Nooraa.) Missäs Lissu?

(Hiljaisuus. Taustalla koko ajan hälinää. Musiikki hiljenee.)

Elli: Ei mitään havaintoa.

Noora: Jaa niin Lissu... En mä tiedä. (Äänensävy selvästi vähemmän humalainen.)

Eki: (Katselee huolestuneena ympärilleen.) MISSÄ se Lissu on?

(Noora ja Elli katsovat huolestuneena toisiinsa. Noora ei esitä enää yhtään olevansa kännissä.)

STILL

Kohtaus 5.

(Mopoautossa. Lava pimeänä. Vain äänet kuuluvat. Kuuluu mopoauton aavemaista pöörinää.)

(Lissu kiljuu. Kuuluu kova pamahdus.)

Kohtaus 6.

(Sairaalassa. Lissu makaa sängyssä keskellä lavaa. Sängyn vierellä istuu äiti, isä, eki ja tane. Äiti purskahtaa itkuun. Taustalla sydänäänet)

(Lavalle saapuu vasemmalta Janne, käsi kantositeessä. Janne pysähtyy. Eki huomaa Jannen, nousee rivakasti ja raivoissaan ottaa muutaman askeleen Jannea kohti. Tane ottaa olkapäästä kiinni ja sanoo painavalla äänellä: ”Ei, ei täällä”. Istuvat.)

STILL

LIITE 2.

Henkilöt

Lissu: Päähenkilö, 13 -vuotias, täyttää 14 tapahtumapäivänä, temperamenttinen, murrosikä pahimmillaan, blondi.

Eki: Lissun isovelji, hyvis, kunnon poika, lojaali sisarelleen, ei juo, ”järkevä”, huolehtivainen, helposti taivutettavissa, rauhallinen, 15 -vuotias, omistaa mopoauton, ihastunut Elliin, Lissun kaveriin.

Tane: Ekin kaveri, hiukan coolimpi, ei bilehirmu, Ekiä suostuvaisempi, jämäkkä, 15 -vuotias.

Elli: Kiltti tyttö, Lissun kaveri, rauhoittelee ja toppuuttelee, ei juo, kuitenkin menee juttuihin mukaan, 13 -vuotias, brunette, ihastunut Ekiin, selvästi jännittynyt Ekin läsnä ollessa.

Noora: Lissun kaveri, blagioi Lissua, 13 -vuotias, blondi, ihanoi Lissua.

Janne: 15 -vuotias, Ekin luokkakaveri, pelaa jääkiekkoa, lihaksikas, täynnä itseään, naistenmies, (korvis, takatukka..), omistaa mopoauton, kova alkoholinkäyttäjä.

Muut henkilöt:

Siiri: 14 -vuotias, 8D luokalla, järjestää kavereille illanistujaiset, jotka riistäytyvät käsistä ja muuttuvat kotibileiksi.

Veera: 13 -vuotias, Siirin serkku, kutsuu ihmisiä bileisiin.

Manu ja Pave: 18 -vuotiaita, tuovat alkoholia bileisiin

Sara: Jannen ex-tyttöystävä, kiltti, ei juo, ”järjen ääni”, 15 -vuotias.

Äiti ja isä: huolehtivaiset vanhemmat

Lisäksi bileväkeä, joukkokohtauksiin.

LIITE 3.

Kyselylomake nuorille

Kyselylomake on tarkoitettu herättämään ajatuksia ja pohtimaan omia valintoja, kysymyksiin ei ole oikeaa vastausta. Kaikki vastaukset tehdään nimettöminä ja meitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Teemme vastauksista yhteenvedon josta yksittäisiä henkilöitä ei pystytä tunnistamaan.

Ennen kysymyksiin vastausta, tarkoitus on seurata pätkän näytelmää ja pohtia sen pohjalta vastauksia.

Rastita oikea vaihtoehto

Olen:

7.luokkalainen

8. luokkalainen

9. luokkalainen

Sukupuoleni on: tyttö

poika

Rastita tai kirjoita oikea vastaus

Vastaa kysymyksiin 1. ja 2. **ensimmäisen kohtauksen jälkeen.**

1. Oletko jutellut vanhempasi kanssa alkoholiin liittyvistä asioista?
 - a) Olen
 - b) En ole
 - c) En ole, mutta haluaisin

2. Haluaisitko vanhempiesi lähtevän kotoa jos sinulle tulee kavereita kylään?
 - a) Haluaisin
 - b) En haluaisi

Miksi/miksi

et?

Vastaa kysymyksiin 3. ja 4. **toisen kohtauksen jälkeen.**

3. Oletko pitänyt bileet kotona?
 - a) Olen pitänyt
 - b) En ole pitänyt
 - c) En ole, mutta haluaisin

4. Oletko itse ollut kotibileissä?
 - a) Olen
 - b) En ole
 - c) En ole, mutta haluaisin

Vastaa kysymyksiin 5 ja 6 **kolmannen kohtauksen jälkeen.**

5. Vaikuttavatko kavereiden alkoholinkäytön asenteet omiin asenteisiisi?
 - a) Kyllä
 - b) Ei
 - c) En osaa sanoa

Miten?

6. Juotko itse alkoholia?
 - a) Kyllä
 - b) En

Vastaa kysymykseen 7. ja 8. neljännen **kohtauksen jälkeen.**

7. Mistä sinä tai kaverisi hankitte alkoholia jos käytätte sitä?

8. Oletko koskaan ollut huolestunut kavereistasi bileissä?

- a) Olen
- b) En ole

Vastaa kysymyksiin 9. ja 10. **viidennen kohtauksen jälkeen.**

9. Vaikuttavatko negatiiviset uutisotsikot suhtautumiseesi alkoholiin?

- a) Kyllä
- b) Ei
- c) En osaa sanoa

Miten?

10. Mitä mieltä olet koulun tämänhetkisestä päihdevalistuksesta? Millaista sen pitäisi olla?

Vastaa kysymyksiin 11, 12 ja 13 **kuudennen kohtauksen jälkeen.**

11. Vaikuttaako vanhempiesi alkoholinkäytön asenne omiin asenteisiisi?

- a) Kyllä
- b) Ei
- c) En osaa sanoa

Miten?

12. Onko vanhempasi suhtautuminen alkoholiin liian

- a) Kireä
- b) Liian löysä
- c) Sopiva

Miksi?

13. Auttaako näytelmä miettimään valintojasi alkoholin suhteen?

- a) Kyllä
- b) Ei

Palaute näytelmästä:

Tähän voit kirjoittaa vapaasti palautetta projektista. Esimerkiksi: Herättikö näytelmä ajatuksia? Koetko, että tällainen ajatusten herättäminen on tärkeä asia? Voisiko tällainen näytelmä toimia uudenlaisena päihdevalistuksena?

Minkä numeroarvosanan antaisit näytelmälle? (4-10) _____

Kiitos vastauksistasi! 😊

LIITE 4.

Hyvät 7. ja 8. –luokkalaisten vanhemmat!

Olemme sosionomi- ja terveydenhoitajaopiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Opiskelemme Porissa nyt kolmatta vuottamme, joten olemme edenneet opinnoissamme siihen vaiheeseen, että meidän tulee tehdä opinnäytetyö. Olemme päätyneet tekemään valistavan näytelmän, joka pohjautuu Valintojen putkeen. Teemme projektin yhteistyössä Eurajoen yhteiskoulun ja lukion kanssa. Tavoitteenamme on herättää 7.- ja 8.-luokkalaisten ja heidän vanhempiensa ajatuksia nuorten alkoholin käytöstä.

Teemme yhteisen projektityön, jossa Teille ja nuorille jaetaan ennen esitystä lomake, jossa on muutamia avoimia kysymyksiä. Seuraatte näytelmää, jossa on kuusi kohtaa, joiden jokaisen jälkeen on aikaa kirjoittaa kohtauksen aiheeseen liittyviin kysymyksiin vastauksia. **Nuorille esityspäivä on tiistaina 15.5.2012.** Nuoren tulee palauttaa lomake, jossa hänellä on vanhempien lupa osallistua opinnäytetyöhömmme.

Samalla kutsumme Teidät katsomaan näytelmäämme **keskiviikkona 23.5.2012. klo 18.00** yhteiskoulun auditorion.

Meitä velvoittaa 100%:n vaitiolovelvollisuus. Vastauksianne ei näytetä kenellekään. Teemme niistä kirjallisiin tuotoksiimme yhteenvedon, mutta ketään ei pystytä tunnistamaan yhteenvedosta.

Kaikki peruskoululaiset tulevat näytelmän näkemään, mutta ellette anna lupaa, emme käytä nuoren vastauksia työssämme.

Toivomme runsasta osallistumista! Kiitos, että teette opinnäytetyömme mahdolliseksi!

Johanna Holmstén ja Jaana Suontaka
0440595748 0400734131

Oppilas palauttaa alla olevan lomakkeen luokanvalvojalle **viimeistään 15.5.2012.**

Nuoremme

___ saa osallistua

___ ei saa osallistua

opinnäytetyöhömmme vastaamalla lomakkeen avoimiin kysymyksiin

Nuoren nimi

Vanhemman allekirjoitus